

SLOVENSKI

vestnik

NE Z ZLATIMI, S KRVAVIMI
ČRKAMI JE PISANA KNJIGA
SLOVENSKE KULTURE

Ivan Cankar

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VI

CELOVEC, V SOBOTO, 19. V. 1951

ŠTEV. 34 (403)

Naš pozdrav občnemu
zboru SPZ

Na Koroškem se je slovenska kultura porajala v neprestanih bojih z nemškimi imperalističnimi težnjami. Koroško slovensko ljudstvo je v borbi proti nemškemu šovinizmu najuspešneje branilo svoje narodne in socialne pravice prav na prosvetnem področju. Zgodovina posameznih Slovenskih prosvetnih društev in Slovenske prosvetne zveze, ki žal še nikjer ni občutljiva, je prepričljiv dokaz za to. Zaradi tega ni čuda, da se je nemški šovinizem v času svoje oblasti najbolj hudo iznesel nad prosvetaši, ki jih je skoraj brez izjeme pognal z domače grude ali poslal v KZ-e. Toda z vsem nasiljem ni uspel, da bi uničil slovensko prosvetno življenje na Koroškem.

Izpod ruševin je na novo vzkli slovenska prosveta med narodnoosvobodilno borbo, ki nas je še tesneje povezala z matičnim narodom, da se še bolj živo zavedamo življenjske resnice, da ni kulturnega razvoja brez zvez z jedrom našega naroda v domovini. To je živo spoznanje vsega našega ljudstva brez razlike svetovnonazornega in političnega gledanja, ki se v krajevnih prosvetnih društvi strnjeno in enotno bori za spoštovanje pravic in enakopravnost slovenskega jezika, za slovensko šolstvo in za svobodni razvoj slovenske kulture.

Današnji občni zbor SPZ bodi prav manifestacija tega spoznanja, te zavesti in take enotnosti! Zgodovina potrjuje, da so vsi poskusi ločevanja od matičnega naroda propadli, kjer so jih narekovali ljudstvu in narodu tuji interesi. Prav zato so zapisani pogini tudi vsi bežni poskusi nemških šovinstov, pa tudi kominformističnih in belogardističnih agentov, da bi nas kulturno odtujili od bratov v domovini, in ostane resnica, da se slovenska kultura pri nas more razvijati samo v enotnosti s kulturo matičnega naroda.

Poudarjanje enotnosti slovenske kulture pa ne pomeni, da se samovšečno trgamo od velikih kultur. Nasprotno oko nam ostane odprto za pridobitev sosedja in se zavedamo, da se na ozemlju, kjer živimo, v duhu dobrega sožitja naša kultura mora razvijati v tesnem sodelovanju z resnično, nikakor ne „dorgemeinschaftovsko“ kulturo avstrijskega naroda. Zato z odprtim srcem pozdravljamo in sprejemamo kulturne stvaritve sosedja v plemenitem posredovanju za medsebojno zblizanje in z istim ciljem zavestno posredujemo tudi našo slovensko kulturo sosedu. Le enega ne dopustimo nikdar: da bi sosed zlorabljal svojo kulturo za naše raznarodovanje!

Zato nujno obsojamo vso gonjo proti pravični zahtevi po enakopravnosti slovenskega naroda, jezika in kulture, ki se je v zadnjem času posebno močno pokazala v dnevnem koroškem časopisu. V vprašanju našega šolstva ostro obsojamo asimilacijske težnje koroškega nemškega šovinizma, ki se ne izražajo le v borbi proti današnji šolski odredbi, temveč tudi v nastavljanju nekvalificiranih učnih moči, deloma celo takih, ki jih naše ljudstvo še dobro pozna iz časa komaj minule črne dobe, pa tudi v odrekanju slovenske srednje in slovenske kmetijske šole.

Take in podobne stvari nikakor niso pravne, da bi pospeševale prepotrebno pomiritev v deželi. Vsaka kultura pa se more razvijati samo v miru. Zato naj bo prosvetno delovanje usmerjeno k ustvarjanju miru, pri čem pa poudarjamo, da je najučinkovitejša borba za mir najdoslednejša borba za enakopravnost narodov.

To so le nekatera vprašanja, ki nam ob občnem zboru SPZ bolj živo stopijo pred oči. Številni prosvetaši in delegati SPD vseh krajev naše koroške slovenske zemlje bodo na zboru k tem in drugim vprašanjem spregovorili in dokazali, da jih nič in nihče ne more

Borba za perzijsko nafto se zaostrojuje

Odkar je perzijski parlament sklenil podržaviti petrolejske vrele, ki so last tako imenovane angleško-iranske petrolejske družbe, se je položaj v državi že silno zaostрил. Kakor smo že svoječasno poročali, je bil prejšnji predsednik Razmara umorjen prav v zvezi s tem sklepom parlamenta. V koliko ima zveze s tem vprašanjem umor perzijskega ministra za vzgojo Zanganeha, ni mogoče točno ugotoviti, zato pa je tem bolj gotovo, da je prav vprašanje podržavljenja povzročilo sedanji položaj v perzijski prestolnici

Teheranu, ko je predsednik vlade Mohamed Mossadegh bil prisiljen, da zamenja svoje stanovanje s parlamentom, kjer preživi tudi nočne ure in mu tja prinašajo celo hrano.

Bržkone si je Mossadegh nakopal sovraštvo s tem, da kljub številnim notam Anglije, ki ima večino deležev pri petrolejskih vrelih, noče odstopiti od podržavljenja, marveč je znal spraviti v komisijo, ki proučuje to vprašanje, kar tri člane, ki stoodstotno podpirajo njegovo politiko. Ta komisija, v kateri sta poleg omenjenih treh članov še dva

„zmerna“, je odločena, da izvede podržavljenje tudi proti volji akcionarjev, torej v glavnem proti volji Angležev.

Položaj pa je zadnje dni zaostřilo še odprto pismo, ki ga je Mossadeghu poslala komunistična stranka Tudeh, v katerem zahteva, da jo spet priznajo kot politično stranko. Poleg tega vsebuje pismo še zahtevo po odhodu ameriških vojaških instruktorjev ter predvsem po podržavljenju petrolejskih vrelic v iraških otokih, kjer imajo vrtnalne koncesije Američani že od leta 1932, otoke pa so leta 1914 zasedli Angleži.

Po poročilih iz Teherana je prebivalstvo širom dežele z navdušenjem sprejelo to zahtevo in se bodo komunistom gotovo pridružila vsa nacionalistična gibanja na čelu z versko-politično organizacijo „bratov v Islamu“, pa čeprav je le-ta po svojem značaju izrecno protikomunistična.

Ze sklep o podržavljenju perzijskih vrelic je sprožil v mednarodnem merilu resna vprašanja, problem iraških otokov pa bo to resnost gotovo le še povečal.

Kako daleč se je položaj že zaostřil, kažejo tudi poročila iz Washingtona, kjer poskušajo, da bi Anglijo za vsako eno zadržali od nepremišljenih ukrepov. Ameriški politiki so namreč mnenja, da je podržavljenje perzijskega petroleja sklenjeno dejstvo in da gre zdaj v prvi vrsti samo za to, kdo bo v bodoče razdeljeval potrolej.

Prav tako je znak zaostřitve tudi dejstvo, da sta se angleški ministrski predsednik Attlee in zunanji minister Morrison predčasno vrnila z dopusta in se z višjimi politikami posvetujejo o nastalem položaju.

Posebno karaterizira današnji položaj bojazen pri zapadnih politikih, da bi dosednji razvoj položaja v Perziji lahko privedel do tega, da bi Sovjetska zveza povečala svoj vpliv v tem delu sveta, kar bi nevarnost no ve vojne nedvomno le še povečalo.

Predsednik Bolivije odstopil

Pred 14. dnevi so bile v Boliviji volitve državnega predsednika, pri katerih je dosednji predsednik Mamerto Urriolago-Tia popolnoma podlegel. Največ glasov je dobil Paz Estenzoro, ki že od leta 1946 živi v prestolnici Argentine Buenos Airesu. Kljub največjemu številu glasov pa ta še vedno ni dobil tiste večine, ki bi bila potrebna za izvolitev, zato bi moral po ustavi še do avgusta ostati predsednik Urriolago-Tia in šele potem bi obe zakonodajni zbornici lahko izvolili njegovega namestnika. Po ameriških radijskih poročilih pa so po volitvah prevzeli oblast v deželi voditelji neke vojaške skupine in je Urriolago-Tia odstopil. Bolivijska vojska je po vsej deželi razglasila obsedno stanje.

Pristaši nacionalističnega revolucionarnega gibanja, katerih voditelj dr. Paz Estenzoro je izšel iz volitev kot zmagovalec, pa so po teh poročilih pripravljene, da izsilijo vrnitev svojega voditelja iz Argentine v Bolivijo, če bo potrebno, tudi s silo.

V Landsbergu bodo izvedli
smrtno obsodbo

Ameriški krogi v Frankfurtu ugotavljajo, da bodo smrtno obsodbo nad vojnimi zločinci, ki so zaprti v Landsbergu, v kratkem izvedli, ker so vsa pravna sredstva izčrpana. Ti vojni zločinci so Oswald Pohl, bivši vodja centralne uprave koncentracijskih taborišč, Otto Ohlendorf, bivši šef SS-izredne komande na vzhodni fronti, Erich Neumann, general SS-izredne komande, Paul Blobbe in Werner Braune, polkovnika SS-izredne komande.

Volitve bodo 27. maja

Glavna volivna komisija je sklenila, da bodo nove tako imenovane ožje volitve zveznega predsednika v nedeljo, dne 27. maja 1951. Da bosta pri teh volitvah kandidirala samo še Körner in Gleibner, smo poročali že v zadnji številki. Prav tako tudi o sklepu tako imenovanega levega bloka, da bo tokrat glasoval za Körnerja. Včeraj pa se je odločil tudi VdU oziroma skupina, ki je pri zadnjih volitvah kandidirala Breitnerja, samo da ob zaključku redakcije še nismo imeli poročila o bomo o tem obvestili naše čitatelje v prihodnji številki. Tudi o odločitvi Demokratične fronte bomo poročali prihodnjic ter bolj podrobno zavzeli stališče do volitev sploh.

Kakor je bila volivna obveznost pri zadnjih volitvah in morajo volivne komisije javiti vse tiste volivne upravičence, ki se volit v niso udeležili, tako obstoja tudi tokrat

dolžnost, da se udeležimo volitev ali pa smo izpostavljeni denarni kazni.

Tudi predvolivna kampanja je dosegla že širok razmah in so ÖVP-jevski listi takoj ko se je levi blok odločil, da bo podprl kandidato Körnerja, zakričali o „rdeči“ nevarnosti, ki baje grozi Avstriji. Toda pošteno prebivalstvo nikakor noče več verovati takim geslom, ki so več ali manj le izraz obnemoglosti ÖVP-jevskega vodstva, predvsem še zaradi tega, ko se tudi iz vrst Breitnerjevih volivcev vedno pogosteje sliši, da so tudi oni razočarani nad politiko tistih ljudi, ki jih zastopa Gleibner. Ker pa je ÖVP v prvi vrsti računala prav s temi glasovi, je njeno razburjenje tem bolj razumljivo, saj se lahko zgodi, da bodo 27. maja doživeli še večji poraz kot pri zadnjih volitvah, ko je ÖVP izgubila nič manj kot 120.000 glasov.

II. kongres jugoslovanskih novinarjev

Ob binokostnih praznikih so se zbrali v Mariboru jugoslovanski novinarji na II. povojnem kongresu Zveze novinarjev Jugoslavije. Kongresa so se udeležili tudi zastopniki tržaških časopisov ter zastopnik Slovenskega vestnika. Zbrani delegati iz vseh jugoslovanskih republik so na kongresu izčrpno poročali o svojem dosedanjem delu in si začrtali delo v bodoče. V resoluciji, ki so jo sklenili, so izrazili veliki pomen tiska pri gradnji socialistične države.

S kongresa so poslali tudi brzojavko maršalu Titu, v kateri pravijo, da bodo razvijali socialistični patriotizem in pripravljeno vsakega jugoslovanskega človeka za obrambo meja, neustrašenost pred vsako grožnjo in globoko vero v razcvet svoje domovine in v zmago socializma v njej. Ob zaključku kongresa so si novinarji ogledali velika gradbišča v bližini Maribora in znamenitosti mesta.

Na kongresu so izvolili tudi delegacijo, ki je obiskala maršala Tita na Bledu in mu izročila pozdrave vseh jugoslovanskih novinarjev. Ob tej priložnosti je maršal Tito poudaril: „Najmočnejše vaše orožje mora biti resnica, kajti mi lahko samo s tem zmagujemo in gremo naprej. Informbirojevski tisk stalno izgublja ugled, kajti neresnica in laž se hitro pokazeta. Naš tisk pa mora biti dejansko tisto, kar je njegova dolžnost: mora pravilno informirati, pravilno navajati stvari, da se bori za resnico.“

Govoril je tudi o odnosih do drugih držav

zadržati v stremljenju za dosego kulturne svobode in enakopravnosti. Ko jih za njihov zbor pozdravljamo, želimo, da bi bil občni zbor SPZ uspešen pregled in prepričljiv dokaz prizadevanja in borbe vsega našega ljudstva, da se razvija kot narod tudi na tej naši zemlji, kjer se politične mje ne krijejo z jezikovnimi in kulturnimi!

in dejal: Moram izraziti priznanje našemu tisku, ker je v tem pogledu na višini in stopa popolnoma z duhom naših narodov, katerim je zoprno vsako podpihovanje nacionalnega šovinizma in sovraštva do drugih narodov. Biti si moramo na jasnem, da narodi teh držav v veliki večini niso proti nam in zato je treba paziti, da se v bodoče nikakor ne istoveti ravnanje in stališče vodilnih ljudi dotičnih držav z vsem narodom. Nočemo se izolirati od naprednih množic na svetu, ki jim socializem ni strašilo. Biti moramo v stiku z njimi. Omogočiti moramo, da bo tem množicam čim bolj znan položaj in razvoj v naši državi. Končal pa je z besedami:

„Jaz, tovariši novinarji, ne gledam z nekim pretiranim optimizmom v prihodnost, toda z optimizmom. Če nas bodo pustili pri miru, boste videli, da homo napredoval v resnici velike stvari. In vse to brez prodajanja duše hudiču, kot so nekateri govorili.“

Drugi val kitajske ofenzive

Prvi val kitajske ofenzive, ki so jo začeli letošnjo pomlad, ni imel dovolj uspeha. Ze takoj prve dni po napadu so čete OZN začele svoj protinapad in kmalu zavrnilo severnokorejske in kitajske oddelke nazaj čez 38. vzporednik. 16. maja pa se je začela druga faza spomladanske ofenzive, ko so severnokorejske in kitajske čete začele najprej prodirati na srednjem področju fronte, prihodnjega dne pa tudi na ostalih predelih. V prvem zaletu jim je uspelo prodreti obrambno črto zaveznikov in napredovati za več kilometrov. Glavno težišče ofenzive je okoli Indšena, kjer je okoli 75.000 mož prodrlo zavezniško obrambo. Povsod je po poročilih iz Tokia prizadejala zavezniška artilerija težke izgube severnokorejcem in Kitajcem.

Gospodarski izlet SKZ v Slovenijo

Celovec, 16. maja 1951. Danes so se vrnili iz Slovenije člani ekskurzije Slovenske kmečke zveze, ki so na povabilo Kmetijskega znanstvenega zavoda Slovenije in Republiške zveze kmetijskih zadrug bivali od 10. maja naprej po raznih krajih Slovenije ter si ogledali vrsto kmetijsko-znanstvenih in poskusnih objektov ter zadrugnih posestev. Ekskurzije se je udeležilo 16 absolutov kmetijskih šol in mlajših kmetovalcev; udeležil pa se je tudi znani revolucionar v živinoreji Norbert Schluga — Čutnik s svojo soprogo.

Člane ekskurzije so že na postaji pristočno sprejeli zastopniki kmetijskih ustanov in Radia Slovenija. Dan so si ogledali centralno rastlinsko selekcijsko postajo Črneta — Čemšenik, kjer jih je sprejel šef poljedeljskega inštituta inž. Ferinc z načelniki posameznih oddelkov, tako oddelka za poskuse in pododdelkov za poskuse in selekcijo krompirja, za krmske rastline, za žitarice in za fižol. Ob tej priložnosti so po ogledu posameznih objektov strokovnjaki poročali o svojem delu, o namenih in nalogah posameznih oddelkov in inštituta sploh. V popoldanskih urah so šli na posestvo inštituta za živinorejo v Ponovičah in si grede ogledali pristavo tega posestva v Dolskem, kjer imajo mlado živino in poskusno pitališče. V Ponovičah sta šef inštituta inž. Eiselt in njegov pomočnik inž. Oblak obrazložila in prikazala smer k gospodarsko izplačljivi rejji domačih živali. Predavanja in razgovori so trajali pozno v noč.

Drugi dan je vodila pot v svetovnoznano zadrugo „Hmezad“ v Zalcu v Savinjski dolini, ki združuje 2700 hmeljarjev s skupno 1500 ha hmelja. Ta zadruga je pred kratkim kupila v Avstriji 30 Steyr-tractorjev. Objekte zadruga je razdelila ter obrazložila delovanje in poslovanje zadruga predsednik Martin Jošt z direktorjem zadruga in šefom hmeljarjskega inštituta inž. Petričkom. Ta inštitut je last zadruga in dela v vseh smereh za pospeševanje hmeljarstva in dosegu čim višje kvalitete hmelja. Že danes zavzema Savinjski hmelj na svetovnem trgu tretje mesto. Po kosilu, ki ga je udeležencem priredila zadruga v znanem zdravilišču Dobrna, so se člani ekskurzije podali na nižjo kmetijsko šolo št. Jurij pri Celju, kjer jih je sprejel njen ravnatelj inž. Cizej, ki je razložil gospodarsko in strokovno usmeritev in naloge šole.

Tukaj so tudi prenočili in si drugi dan ogledali predvsem živino in vzorno urejene svinjake. Zatem so se podali mimo znane romarske cerkve na Ptujski gori v Ptuj. Na Ptujski gori so si ogledali tudi starodavno cerkev, ki se danes restavrira kot narodni muzej in kjer je bilo pri božji službi zbranih na tisoče ljudi. Pridigo je imel pater iz kapucinskega samostana v Ptuj.

V Ptuj so si ogledali najprej vinarsko zadrugo ter kobilarno „ameriškega kasača“ (dirkača) v Turnišču. Po kosilu so se podali

še v znano živinorejsko-sadjarsko delovno zadrugo „Osojnik“, ki že danes kaže revolucionaren preobrat v sadjarstvu, namreč plan-tažen način gojenja breskev. Plantaže že danes obsegajo več deset hektarjev površine. Zadruga je za letošnje sklenila pogodbe z inozemstvom za izvoz breskev.

Proti večeru je sprejel udeležence v Mariboru šef sadjarskega inštituta dr. Priol ter jim podal referat o delu inštituta ter o smeri razvoja slovenskega sadjarstva. Po skupni večerji v kmetijskem tehnikumu, kjer so bili prisotni vsi profesorji šole, so se člani ekskurzije naslednji dan na poti v Ljubljano ustavili še na vrtnarski šoli v Medlogu, kjer so imeli učiteljskega zbora in gojencev šole ganljivo sprejeti in obdarjeni s cvetjem, narodnimi plesi in pesmimi.

Isti dan na večer je g. Schluga — Čutnik predaval v Ljubljani pred 120 kmetijskimi

strokovnjaki in gradbeniki o revoluciji v gradnji hlevov in držanju živine v hlevih brez sten. Po predavanju se je razvila živahna debata, kjer so mu poslušalci postavili vrsto vprašanj, na katera je izčrpno odgovarjal. Zvečer pa je udeležencem priredil v Union-ski dvorani večerjo predsednik Republiške zveze kmetijskih zadrug Maks Krmelj, pri kateri je bila prisotna vrsta zastopnikov kmetijskih ustanov Slovenije.

Nazadnje so si člani ekskurzije ogledali še Postojnsko jamo, razstavo Narodno-osvobodilne borbe Slovenskega naroda in poslopje ter naprave Radia Slovenija v Ljubljani.

O pridobitvi udeležencev in njihovih vtisih bomo še poročali. Vsi udeleženci so bili nad potovanjem silno navdušeni ter izrekli zahvalo Slovenski kmečki zvezi ter vsem ustanovam, ki so jim posredovale to poučljivo potovanje.

Bebler o mednarodnih vprašanjih

Stalni zastopnik Jugoslavije pri Organizaciji združenih narodov dr. Aleš Bebler je v New Yorku odgovarjal na vprašanja o mednarodnih problemih, ki so mu jih postavili trije ameriški novinarji. Na vprašanje v zvezi s korejsko vojno je Bebler dejal, da Jugoslavija aktivno sodeluje pri mirnem reševanju korejskega spora in smatra to za pravilno pot, ki jo bo nadaljevala tudi v bodoče.

Ko je odgovarjal na vprašanje o izgledih za ukinitve vojne na Koreji je izrazil svoje mnenje, da bo ponovno prišlo do nekakšne pomiritve na fronti, ko bo končana kitajska spomladanska ofenziva, da pa bo prav takrat ugoden trenutek za zopetno prizadevanje, kako bi mirnim putem rešili korejsko vprašanje. Hkrati je Bebler izjavil, da bi vsak korak in vsako zadržanje OZN, ki bi ga lahko smatrali za sovražno napram kitajskemu ljudstvu, bilo v protislovju s prizadevanji za pogajanja s Kitajsko.

Na vprašanje, če se bo Jugoslavija pridružila atlantskemu paktu ali kakšnemu koli drugemu regionalnemu vojaškemu paktu, je Bebler odgovoril: Jugoslavija ni pripravljena pridružiti se kakšnemu koli regionalnemu vojaškemu paktu. Njena zunanja politika temelji na sili njene moralne pozicije kot popolnoma neovisna država. Temu je Bebler dodal, da Jugoslavija tudi nima namena, da bi zaprosila Organizacijo združenih narodov, naj pošlje komisijo za nadziranje miru na Balkanu. Zato ne vidimo nobene potrebe, kajti največji prispevek OZN za ohranitev miru je jačanje skupne varnosti Združenih narodov, to je pot zagotovitve miru v vseh delih sveta.

Oh koncu je Bebler odgovarjal še na vpra-

šanje, ali smatra, da bo to leto izbrunila tretja svetovna vojna. Dejal je, da je prepričan, o tem, da bo človeštvo preprečilo tretjo svetovno vojno, hkrati pa je poudaril, da to ne pomeni, da človeštvo ne grozi stalna nevarnost nove vojne. O možnostih nove svetovne vojne ne bi hoteli govoriti, ker še vedno upamo in smo trdno prepričani, da je splošno vojno mogoče preprečiti.

Prisilna „prostovoljnost“

Pred kratkim je bila razpuščena organizacija Bolgarske komunistične partije za Kulsko oblast. Uradni viri so obrazložili to mero s „pačenjem linije partije in vlade v zvezi s prebrano in poljedelstvom“. Vendar pa ukrep nikakor ni povzročil dejstva, da je partijska organizacija laže zašla z linije, ki jo je za politiko na vasi postavilo bolgarsko vodstvo, odnosno njegovi gospodarji iz Sovjetske zveze. Nasprotno, organizacijo v tej oblasti so prav radi njene doslednosti v sprovanju politične linije na vasi in radi hitrega napredovanja kolektivizacije bolgarski vladni funkcionarji večkrat postavljali drugim oblastem za zgled. Razlogi tem ukrepom leže namreč povsem drugod.

S svojo politiko prisilnega vključevanja kmetov v kmetijske zadruga so današnji bolgarski oblastniki izzvali močan odpor med prebivalstvom, ki se je kazal tudi v vse številnejših prebegih preko meje. Ob tem odporu so morali spremeniti svoje stališče in nekoliko „omiliti“ svojo politiko na vasi. Del

Dogodki na jugoslov.-bolgarski meji

Odkar je bila objavljena zloglasna resolucija Kominforma proti Jugoslaviji, so razne sovražne akcije sosednih držav dosegle že velikansko število. Poleg pisa v informskih listih, ki bi za vsako ceno hoteli dokazati, da je Jugoslavija fašistična država, ki se je prodala zapadnim imperialistom in s pomočjo teh pripravila napad na Sovjetsko zvezo in njene satelitske države, poleg kričanja po radiu, da je vodstvo nove Jugoslavije „zločinska banda“, „teroristična klika“ in podobno, poleg vseh načinov gospodarske blokade in sabotaže so na dnevnem redu tudi obmejne provokacije ter provokatorski izpadi vzhodnoevropskih diplomatov predvsem v Beogradu.

Kako številni so kominformski poizkusi izzivanja proti Jugoslaviji, je razvidno iz poročila, ki ga je objavila telegrafska agencija nove Jugoslavije „Tanjug“. Iz tega poročila namreč sledi, da je prišlo samo na jugoslovansko-bolgarski meji v kratkem času od začetka tega leta pa do 10. maja do 48 provokacij ob jugoslovanski meji. Največje število so dosegle oborožene provokacije, ko so 26 krat streljali na jugoslovansko ozemlje in ob enem takem spopadu ranili jugoslovansko obmejno stražo. V istem času so bolgarski obmejni organi 12 krat nasilno vdrli na jugoslovansko ozemlje, medtem ko so deset obmejnih pripetljajev povzročili z obsestljivanjem jugoslovanskega ozemlja z žarometi, kakor tudi z uničenjem obmejnih znakov, z vtihotapljanjem propagandnega materiala, s poizkusi vtihotapljanja agentov ter z žaljenjem jugoslovanskih obmejnih straž.

manevra „omilitve“ naj bi predstavljal razpust partijske organizacije v Kulski oblasti, drugi del pa naj bi opravil vladni tisk s svojim poudarjanjem, da je treba pri postavljanju zadrug spoštovati načelo prostovoljnosti.

Kmetje Kulskega okraja, ki so naselili takšnim frazom, so pričeli 23. marca po vseh vaseh izstopati iz zadrug. S seboj so jemali svoj inventar in živino. V nasprotju z vsemi besedami o prostovoljnosti pa so oblasti pričele takšne kmete zapirati, in ko je bil pri kraju zapor, v katerem je prostora za 70 oseb, preuredili v zapor še šolo.

Razen tega so vsem kmetom, ki so zapustili zadruga, odvzeli orodje in živino, in jih tako prisilili, da se ponovno vrnejo v zadruga.

Po tem policijskem ukrepu pa so v Kulskega okraju objavili hinavsko sporočilo, da lahko vsak kmet izstopi iz zadruga. Samo en pridržek so pristavili. Kmet, ki zapusti zadruga, bo dobil nazaj svojo zemljo, živino in inventar šele 1954. leta.

Traktor in naši gospodarji

Val mrzlične vneze za uvedbo traktorjev je zajel v zadnjih letih predvsem naš mlajši naraščaj s srednjevelikih in tudi malih kmetij. „Edino traktor bo zamogel spet dvigniti donosnost naših gospodarstev, traktor bo prinesel v naše hiše, ki danes vsled pomanjkanja delovnih moči le bolj životarijo, spet življenje“. Tako je mišljenje mnogih naših za napredek vnetih mladincev in mogoče celo mlajših gospodarjev. Kakšen je vendar dejanski položaj?

Ni nobenega dvoma, da naše male in srednje kmetije v dogledni bodočnosti ne morejo računati s tem, da bi mogle plačevati tujih delovnih moči. Sprijazniti se morajo z dejstvom, da bodo morale shajati samo z domačimi ljudmi, pa naj si je teh pri hiši zadosti ali ne, ali so ti za delo sposobni ali ne. In tu v resnici v skorajšnji bodočnosti ni videti druge pomoči kakor v — stroju. Najbolj vsestranski in najpopolnejši stroj pa je brez dvoma prav traktor.

Kakor je nabava traktorja, predvsem za našo mladino silno vabljiva, tako je na drugi strani iz gospodarskega vidika za marsikatero malo kmetijo čestokrat naravnost nevarna. Vsekakor zahteva nabava traktorja najskrbnejši preudarek. Tu igra prvo vlogo velikost stroja. Naši mladinci bi hoteli samo traktorje, ki delajo hitro in ki so tudi tako močni in težki, da lahko iz gozda vlačijo največje tovore. Vidite, in ravno v tem obstoja nevarnost za rentabilnost nabave strojev. Splošno so ugotovili tudi na kmečko-visokošolskem tečaju v Celovcu, da ljudje kupujejo mnogo pretežke traktorje. Traktor povzroča revolucionarni preobrat v vsaki kmetiji. Vsled nabave traktorja odpade deloma potreba po konjih oziroma je dobro, da vsaj za oskrbovalna poljska dela nadomestimo težke konje z lahkim ali pa sploh z volmi oz. kravami. Na omenjenem tečaju je inž. Fahringer poudaril, da je v Avstriji postalo v zadnjih letih vsled uvedbe traktorjev 35.000 konj nepotrebnih, ki obremenjujejo samo naše kmetijstvo in pomenijo za naše gospodarje samo „točo pod streho“. Da očuvamo god-

nost zemlje, moramo čestokrat v letih suše delati na njivi s traktorjem tudi ponoči. Če pa smo si nabavili pretežak traktor, skušamo z različnimi vožnjami po cesti ali pri sosedih donosno izrabiti odvisne konjske sile. Tu pa so spet težkoče. V prvem primeru pridemo lahko v konflikt z obrtnim zakonom, v drugem primeru (pri sosedih) pa so dela s strojem čestokrat zelo nevhvaležen posel. To mi je priznal te dni tudi eden naših gospodarjev v Podjuni, ki si je nabavil lani traktor s 26 konjskimi silami. Ker je sedaj tako malo denarja na kmetih, bi moral naš traktorist delati pri sosedih na pol zastopaj.

Marsikdo je lani pred ponovnim razvrednotenjem šilinga investiral zadnje groše ali se je celo zadolžil za — traktor. Mišljenja je bil, da je denar, vložen v traktor, najbolj zanesljivo investiranje. Vendar, bodimo si odkriti, ali ni mogoče pri nas še mnogo drugih, trenutno važnejših in takoj donosnih investicij? Na primer nabava umetnih gnojil, predvsem založba zemlje s fosforjem, kar šele prav ustvarja pogoje za rodovitnost, boljše seme itd. Pa tudi na druge načine lahko izvršimo še donosnejše investicije in zboljšamo tudi mehanizacijo gospodarstva. Imamo n. pr. star sejalni stroj, ki rabi zelo veliko semena. Izmjenjamo ga in si ustvarimo s tem spet stalno večje dohodke oz. manjše režije pri gospodarstvu. Napredna gospodarstva sadijo danes za svinje mesto masovne pese tudi trikrat redilnejšo sladkorno peso. Za njeno popolno izrabo si nabavimo mogoče potrebni posebni mlin. Takih malih načinov mehanizacije je nebroj.

Menil sem se o teh zadevah te dni s strokovnjakom od deželne kmetijske zbornice. In mi je ta pripovedoval naslednjo poučno zgodbo.

Prvič odkar odkar se je začela zadnja vojna je bil nedavno spet na Predarliskem. V neki vasi sreča na cesti starega znanega kmeta, ki se sicer intenzivno bavi z zelenjadarstvom, ki pa vozi danes ravno tako kot pred 14 leti — z močnim volom. „Kaj oče, ali si še niste nabavili (za posestvo, ki obsega okrog 5 ha njiv) enosni trak-

tor?“ Smeje pa odvrne stari kmetič: „Delo s takim strojem moja stara pamet ne zmore več. Z volovsko vprego sem prebil doslej še vse krize našega časa. Če zelenjava nima cene, jo pokrimim volom in mi ti dajo zato dragocen gnoj, poleg tega nimam skrbi za nabavo bencina in za popravila.“

V bližnji gostilni se snide rojak iz Koroške z drugim znanim gospodarjem, ki ima nekaj več obdelane zemlje in sicer 12 ha, ki pa se nadvse živahno zanima za nabavo traktorja. Strokovnjak mu svetuje, naj rajši še malo počaka z nabavo, ker ravno sedaj zgotavljajo in preskušajo nove vrste traktorjev, ki bodo lažji, a bodo kljub temu tudi močnejši in na katere se bo lahko delo priklopiti vse dodatne delovne stroje. Ker strokovnjak vidi, da se je gospodar odločil, da na vsak način že sedaj kupi traktor, svetuje nabavo stroja z 11. do 15 konjskimi silami. Za vsako žival (na posestvu sta delala doslej dva vprežna konja) približno 5 do 6 strojnih konjskih sil. „S tako lahkim traktorjem pa bi ne bil zadovoljen sin. Zanj je tak stroj prepočasen. On hoče vsekakor traktor s 26 do 28 konjskimi silami.“

Kateri od obeh kmetov je imel prav? Starejši očanec ali drugi gospodar? Težko je tu odločiti. Vsekakor si hoče drugi gospodar nabaviti mnogo pretežki stroj, ki bi močno oviral donosnost posestva. Prvi kmetovalec pa je imel tudi v toliko prav, v kolikor uči izkušnja, da je s traktorjem voziti prav lahka stvar, da pa je njegova nega umetnost in sicer velika umetnost. Mehanične delavnice bi znale peti o tem vsekakor prav dolgo in žalostno pesem.

Vsekakor je potreben pri nabavi zasebnega traktorja v današnjem, še neustaljenem času, prav, prav skrben gospodarski preudarek in to ne glede nato, da se naš gospodarski položaj tako zelo poslabšuje, da tudi mnogi lani jeseni za nakup traktorja še zelo vneti Podjunčani letomenda že močno oklevajo.

Kmet. svetnik na r. Vernik.

Na počitnice v Jugoslavijo

Pokrajinski odbor Zveze slovenskih žena nas prosi za naslednjo objavo:

Mnogi naših otrok se gotovo še dobro spominjajo lepih tednov, ki so jih predlansko in lansko leto preživeli v Jugoslaviji. Kdo izmed udeležencev počitniških akcij se ne spominja več krajev skupnega veselja, kakor so Ribnica na Dolenjskem, Crikvenica in Sušak — Pečine ob sinjem Jadranskem morju, Banjola v Istri in podobno. Še se vsi spominjamo nepozabnih tednov, ki smo jih preživeli v Jugoslaviji.

In tudi letos nam je poslal Rdeči križ Slovenije povabilo, naj pošljemo večje število sošalno in zdravstveno potrebnih otrok, ki jim bo v najlepših krajih omogočeno večtedensko brezplačno okrevanje. V počtev za to akcijo pridejo otroci v starosti od 7 do 14 let. Razdeljeni bodo na dve skupini in je treba za prvo skupino prijaviti Pokrajinskemu odboru Zveze slovenskih žena v Celovcu, Salmstrasse 6, najkasneje do 5. junija 1951.

Prijavi morajo biti priloženi:

Osebná izkaznica otroka (ako je še nima, jo dobi na občinskem uradu domače občine), izjava očeta ali varuha (Vormund) na posebni tiskovini, ki se dobi na Pokrajinskem odboru Zveze slovenskih žena v Celovcu, ter 25 šilingov za vsakega otroka (za nabavo potrebne dovoljenja, vožnjo do državne meje in nazaj ter druge pristojbine).

Zveza slovenskih žena
Pokrajinski odbor

Ivan Cankar:

Slov. ljudstvo in slov. kultura

(ODLOMEK)

Ni dolgo tega, da sem videl delavce, ki niso ne strokovno ne politično organizirani. Sedeli so v gostih gručah, ženske in moški, v umazani, zatohli krčmi: pred vsakim parom steklenica žganja. Nikoli še nisem videl tako izpitih, upalih obrazov — izpitih in upalih od težkega dela, od slabega življenja in od žganja. Peli so narodne pesmi — hrupavo kričanje brez melodije in brez besed... Ko sem jih gledal in poslušal, mi je bilo slabo — slabo ne od zatohlega vzduha, ki je puhtel iz krčme kakor iz apnenice, tudi ne od alkoholnega smrada — temveč slabo od srama in srda.

V srdu in sramu sem pomislil: kaj niso celo ti ljudje, ti neizobraženi, neorganizirani, ki jih je dostojni kulturni narod z zaničevanjem zavrgel in ki jih imenuje poživinjene — kaj niso celo ti ljudje kulturni delavci? Kaj ne sloni vsa kultura na njih izmučenih plečih, kakor je slonela nekoč grška kultura na plečih helotov, rimska kultura na plečih vsenarodnih sužnjev? Kaj ni delo teh zaničevanih, nepoznanih tisti temelj, na katerem zidamo svoje kulture babilonski stolp, ki se skoraj dotika že oblakov?...

KAJUJH:

Jesenska

Še pomnite, tovariši,
kako je bilo sleherno jesen,
kako smo verovali v tistih dneh:
spomladi se vzdrnilo bo v ljudeh?

Tako smo hrepeneli.
Brez hrepenenja ne bi doživeli
jeseni, ki prihaja zdaj,
jeseni, ki ni naša
in vendar naša bolj ko vse do zdaj.

Od vsepovsod:
z gora, gozdov,
s porušeni domov
in iz grobov

kriči:
Zaupajte, tovariši, verujte!
V jeseni tej ni hrepenenja kalna voda,
ko divji, hrzajoči konj
prihaja k nam svoboda!

Oblakov se dotika babilonski stolp naše kulture in tisti, ki ga nosijo na svojih trudnih plečih, ga ne vidijo, ker so njih motne oči uprte v tla!...

Še sem slišal njih divje, nerazločno kričanje in sem povsod glavno in sem šel osramočen po svoji poti!...

Par dni pozneje sem prišel v prijazno ljubljansko rodbino in pogostili so me s čajem. Stanovanje je bilo urejeno po nenavadnem, čisto umetniškem okusu. Tam sem videl pohištvo, zbrano in izbrano s skrbno, čutečo roko in zreliimi očmi, tako da so se starodavne dragocenosti: umetelno rezljanje kranjske skrinje, omare, stoli, majolke iz različnih časov in krajev, pozlačeni pasovi in z zlatom vezene avbe stare slovenske noše — da so se vse te stvari prijetno in naravno družile z izdelki nove obrtne umetnosti. Prijetna je bila izba in še prijetnejši so bili ljudje v tej izbi. Na mladih obrazih, v veselo smejočih se očeh, v lahkih kretnjah — samo živo življenje! Nič preteklosti, nič spominov, ne obžalovanja, ne strahu; vedri pogled veselo uprt v veselo prihodnost!

Govoril sem z njimi; že njih čisti glas je razodeval duševno in srčno inteligenco. Kar je lepega rodila naša kultura, jim je bilo znano in drago, jim je prešlo v um in sree. Z lahkoto in brezskrbnostjo otroka so potrgali zlate sadove, ki jih je obrodilo drevo naše kulture, to drevo, ki je vzraslo iz zemlje, pognojene s trudom in trupli naših kulturnih delavcev...

Ko sem stopil na cesto, sem se spomnil na tiste pijane, izpite in izmučene ljudi... Bog vedi, če ni bilo naključje tako hudobno, da je baš kulturno delo tistih pri živem telesu mrtvih, zakopanih ljudi napravilo tako čudno pot, da se je spremenilo na poslednjem svojem koncu v prijazen smehljaj lepe, nedolžne Melite...

In spomnil sem se na mladoletne, prezgodaj ostarele, v prašne cunje oblečene, trudne delavke — ki se rodé in delajo in se zgrudijo v prezgodnji grob — ki so živele in niso videli življenja. Bog vedi, če ni hotelo hudobno naključje, da je delo in življenje ene izmed tistih kulturnih delavk napravilo tako čudno pot, da se je na svojem poslednjem cilju spremenilo v svetel pogled črnooke nedolžne Anke...

Kultura je šla, kakor ne more biti drugače, v svojem razvoju vzporedno s političnim in

socialnim razvojem. V političnem in državnem življenju se je uveljavila moč meščanstva, v socialnem življenju je zavlada kapitalizem neomejeno. In vsa kultura, kolikor se pojavlja v svojih zunanjih znamenjih, je postala meščanska in kapitalistična, ali bolje rečeno, je stopila v službo meščanstva in kapitalizma. Velika masa ljudstva je bila s svojim delom producent kulture, ne pa njen konsument... Kitajski kuliji kopljejo v Transvaalu diamante, nosijo pa jih dame v New Yorku; delavke v Belgiji izdelujejo dragocene in umetne čipke, nosijo pa jih demimondke v Parizu... Dragotin Kette je dopolnil Prešerna in je pisal nesmrtno verze; on je umrl mladoleten v velikem uboštvi, dragocenosti njegovih verzov pa ljudstvo ne pozna, polastil se jih je tisti mali del meščanske mladine, ki je umetnosti željan...

Kakor si je osvojila moderna kapitalistična družba ljudske roke in ljudsko delo, zato ker se je polastila produktivnih sredstev, tako in natanko tako si je usvojila tudi umske delavce. Pisatelj, umetnik, znanstvenik je prav tak hlapec in suženj meščanske družbe kakor tvorniški, železniški, rudniški delavec. Duševno blagostanje, duševna kultura se ne da misliti brez materialnega blagostanja, brez materialne kulture, tisti si je osvojil že tudi hkrati duševno kulturo ter si jo je najel za dekle in hišno... Kakor služi naporno telesno delo milijonov in milijonov le neznatni manjšini v blagor in udobnost, tako služi duševno delo prav tisti neznatni manjšini v veselje in razvedrilo...

Konkreten primer: Graščak stanuje v lepi vili, pol ure od mesta. Načrt za vilo je napravil umetnik arhitekt, zidali so jo delavci zidarji, poslikal jo je slikar umetnik, kipe je postavil kipar, vrt je obdelal vrtnar. Ko so delavci in umetniki opravili svoje delo, so šli po svojih potih, graščak pa je prišel in se je naselil tam tako po domače, kakor da je bil vilo sezidal in olepšal sam in kakor da je njegov pravični in zaslužen dom... Pod večer se obleče v črno obleko, ki mu jo je napravil krojač, poprej še uporabi malo večerjajo, ki mu jo je pripravil kuhar, nato sede v voz, ki so ga napravili tvorniški delavci in ki ga vodi voznik, ter se pelje v gledališče, da posluša dramo ali opero, ki jo je ustvaril umetnik gospodu graščaku v čast in razvedrilo in ki jo proizvajajo dramatični umetniki ali operni pevci; za njim v loži sedi livriran služabnik, da ploska ali žvižga namesto svojega lenega gospodarja, in naposled sede gospod graščak morda še v restavracijo, večerja tam vdruživ in bere morda navsezadnje humorističen

feljton, ki sem ga napisal jaz gospodu graščaku v boljše prebavljanje...

To je plastičen primer, ampak zdi se mi, da razodeva vso smešnost in hkrati vso krivico ustroja kapitalistične družbe. Sevada pravi graščak ves srdit in užaljen: Saj so plačani vsi po vrsti: arhitekt, zidar, slikar, kipar, vrtnar, krojač, voznik, tvorniški delavec, vsi do pisatelja, ki je pisal dramo, do komponista, ki je opero uglašil, vsi do zadnjih štativistov na odru... in morda celo Cankar ni pisal svojega feljtona zastoj...

Vsekakor: Edinole prekanjeni Ribničan je pripravil svojega konja tako daleč, da se je navadil živeti brez hrane; ampak komaj se je tega privadil, je poginil...

Delavec in umetnik stojita v službi kapitala. Hranita ga in množita z močjo svojih rok in svojega uma, kopičita neprestano in zmerom više materialno in duševno kulturo... V njih rokah, v njih umu šele je postal kapital živ, so postala produktivna sredstva delujoča... Kapitalist sprejme bogati blagoslov, sedi v restavraciji in prebavlja...

Za slovenski narod je bil ta razvoj kulture še veliko večja nesreča nego za vse druge narode. Pri nas se je razvijalo meščanstvo zelo pošasi; saj še ni dolgo tega, da je bila večja polovica našega meščanstva tujerodna, slovenskemu življu in slovenski narodni kulturi že od začetka sovražna. Kar je tako imenovanega slovenskega meščanskega sloja, je po svoji veliki večini še jako mlad in je izšel naravnost iz kmetkega in delavskega ljudstva.

Čudno je in premišljevanja vredno, da ta mladost in to ljudsko pokolenje našega meščanstva ni na korist ne meščanstvu samemu, ne ljudstvu in najmanj še kulturi.

V drugih narodih si je ohranilo ali pa vsaj pridobilo, ali pa tudi samo oponaša in hlina ljubezen do duševne kulture in razumevanje zanjo ter igra tisto vlogo, ki so jo igrali v prejšnjih vekih bogati aristokratje in škofje, blagodarji zaščitniki in obenem kruti gospodarji duševne kulture in njenih delavcev.

Naše meščanstvo pa je po svojem velikem delu podobno okornemu mesarju, ki ni znal ne brati ne pisati, ki nikoli ni slišal ne peti ne zvoniti o kaki umetnosti ali znanosti in ki nenadoma zadene v loteriji veliki dobiček. Zdaj je gospod. Kupi si kočijo z dvema paroma konj, natakne si čilinder po strani na glavo, na vsakega izmed deseterih debelih prstov si natakne po troje prstanov z brilanti, voza-ri se po korzu in kliče ljudstvu: Odkrijte se, jaz sem aristokrat!...

Neki ugleden, osebno pošten in izobražen politik je povedal zadnjič javno v Ljubljani:

ŽAGA V SOTESKI

Čudovita je tista zemlja ob Krki, kjer se na eno stran vzpenjajo mogočni gozdovi, na drugem bregu pa v sencih starega gradu počivajo njive in senože. Tesno ob vodi, gradu nasproti, je stala onstran Krke žaga, ki so jo bili postavili grofovski veleposestniki. Pokolenja so jim že rezala les, pod rokami težakov, žagarjev, voznikov in drvarjev se je žaga širila in modernizirala. V letih boja proti fašizmu pa so se ti drvarji, vozniki in žagarji borili tudi za našo gospodarsko osvoboditev. Med borbo so hodili s puško tod mimo in opazovali delo na žagi. Grof je še ropal naše gozdove. Tedaj je žaga neke noči zagorela v krvavi zarji požara in obstala. Poslej je Krka s tihim šumom božala njene ožgane tramove.

Vsi, ki so žagi kdaj stregli s svojimi rokami, so mislili nanjo. Pride osvobodjenje in na svoji žagi bodo iz svojih gozdov žagali les.

Med njimi je bil tudi Jože, ki je imel le bajto in zaplato sveta ter ga je preživljalo delo na žagi. Ker je bil svetlega srca in je ljubil svobodo in neodvisnost slovenske zemlje, je odšel s tovariši v dolenske gozdove.

V nočeh, ko je stal na straži ali bil na pohodu, je mislil na rodni kraj. V vrhovih drevje je pošumevalo, a njemu se je zdelo, da šumi Krka. Pred očmi mu je lebdela borna domačija, žena in otroci, a vsakokrat mu je misel preskočila na žago. Z njo so ga kot s stoterimi nitmi vezala leta dela in truda. Bolela ga je predstava njenih zapuščenih zidov in mrtve tišine in polnila z veseljem misel, da na njej nikoli več ne bodo gospodarili grof in njegovi priganjači. In zamislil se je, kako

mu bo, ko se bo vrnil po zmagi in obstal na bregu reke. Tam ga bo pričakala žena, on pa bo dvignil težke, mišičaste roke, da znova zgrabi za delo... Tu mu je misel obstala. Bil je tako hudo izmučen, da se mu je zdelo: dolge mesece se ne bo mogel naspiti in odpočiti. Ko bo konec — samo spati in počivati!

Kakor si je bil vrnitev zamislil, tako se je zgodilo. Ob Krki ga je pričakala žena z veselimi očmi. Objela sta se kakor nikoli prej v življenju. Da smo le živi in svobodni, novo življenje si bomo že kako ustvarili! Zdramljena iz prvega pozdrava sta se oba hkrati ozrla na razdejano žago. Spogledala sta se. Brez besed so se srečale njune misli.

Mož ni več čutil tiste utrujenosti kot takrat, ko je v partizanih mislil na žago. Pogled na njene ostanke mu je sprostil vse sile, ki so še spale v njem. Strah pred napori mu je bil tuj vse življenje. Bodril ga je ženin pogled. Mora iti! Pojde!

Kje so vozovi, kje so konji, ki so ga poznali že po glasu in koraku? Zgraditi je treba zasilen most čez Krko — a kje so delavci? Mladih še ni bilo iz vojske, stari pa so malodušno skomizgali z rameni. Dva in trideset pridnih rok iz Podhoste so bili fašisti privezali za kozolecem v Vavti vasi in jih postrelili. Siv pepel in črno oglje, razbita opeka in raztreseno kamenje, ožgani tramovi in osmojene deske, vse razmetano, potep-tano, kakor vraščeno v tla, poslopja brez oken, delavnice brez orodja, polnojarmeniki brez žag, le gola ogrodja, mizarska delav-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Jaz sem buržoa, mi smo buržoazna stranka. In on sam, ki je to izjavil, je sin ubogega kmeta in od daleč se mu še pozna, da nosi še zmerom čevlje na kveder.

Poznam veliko drugih, ki bi za noben denar ne sedli za isto mizo, kjer sede delavci v delavski obleki... v Ljubljani jih je veliko, tudi v Trstu se jih morda ne manjka. Saj sem že videl mladega gospoda, ki ga je bilo sram, da je šla po cesti njegova mati z njim, ker je bila po kmečko oblečena; šel je en korak pred njo in se je delal, kakor da je ne pozna.

Ti naši parveniji, ti naši mesarji s cilindrom po strani so buržoazijci samo po zunanosti, so samo po zunanosti aristokratje. Edine čednosti drugorodnih buržoazijcev in aristokratov, da čuvajo, pomagajo množiti duševno kulturo ali da jo vsaj uživajo, te čednosti v naši buržoaziji ni. Poznam v Ljubljani gospoda, ki je aristokrat od nog do glave, velik narodnjak in navdušen za vseh stotero narodnih

Ivan Zorman:

POMLADNO JUTRO

Na hiše visoke, na ceste
smehlja se pomladno nebo;
po cesti žareči, kipeči
težaki na delo grede

Pri cerkvi ob vrni ograji
se češnja vsa bela blešči
in magične cvetne snežinke
posiplje na tlak, na ljudi.

Ozro se na češnje težaki,
ko stopajo mimo molče;
zjansé se jim trudni obrazi
in dalje veselo hité.

Z ljubeznijo eden se spomni
na češnje slovenskih sijaj —
trenutno korak mu zastane,
pogleda še enkrat nazaj.

svetinj ali kolikor jih že je. Voljen v različne potrebne in neprebne odbore, predseduje skoraj vsak večer tej ali oni potrebni ali nepotrebnosti — kratka, steber slovenskega naroda, eden izmed najimenitnejših in najzaslužnejših stebrov... Pa ga vprašam: Ali ste brali to ali to? — Ne. Novejše slovenske literature principialno ne berem. — Ali ste bili v razstavi? — Ne, v razstave principialno ne hodim! — Ne, dram principialno ne hodim poslušati! — Glejte, ta principialni narodnjak je tipus teh slovenskih navdušenih narodnjakov. Na vseh koncih in krajih kriči o kulturi, razžaljen je, če odreka kdo slovenskemu narodu kulturo, sam pa ne gane zanjo niti mezinca, on je in hoče ostati principialno zabit! —

Silno tenka je plast tiste naše buržoazije, ki si je ohranila ali pridobila smisel za duševno kulturo. Tako tenka je ta plast, da sama iz svoje moči ne more več vzdržati podjetja, ki se mu pravi slovenska duševna kultura. Odjemalci izdelkov kulturnih delavcev so dandanašnji po večini samo še mlada dekleta iz premožnejših hiš, učiteljice in gimnazijci. Buržoazija je pustila svojo duševno kulturo na cedilu, ne plača več svojih delavcev in slovenska duševna kultura je napovedala bankrot.

Strašen je ta bankrot, strašnejši in za narod sramotnejši, kakor če bi falirale vse slovenske banke od prve do zadnje. Strašen in sramoten je ta bankrot in traja že dolga desetletja; brezposelni delavci tavajo kakor beriči od ogla do ogla, iz kraja v kraj.

Daleč je še dan, ko bo ozdravljeno in razširjeno to propalo podjetje slovenske duševne kulture; ozdravilo in razširilo pa ga bo slovensko ljudstvo!

Principialni rodoljub in narodnjak vpraša z navdušenim svojim glasom:

Zakaj pa vi pesniki ne požete za ljudstvo, zakaj vi učenjaki ne pišete za ljudstvo?

Kolika hinavščina v tem vprašanju in kolika neumnost!

Človeška družba, kakršna je dandanes, je kratila delovnemu ljudstvu vsako izobrazbo, ga je oropala vsake višje duševne kulture, zakaj rabila je njegovo moč na polju, v tvornicah, na železnici, v rudnikih. Tako je z rokami sužnjev, z delom sužnjev postavila temelj kulture, gmotno blagostanje. Nato je vdinjala in usužnila kulturne delavce, da so na tem temelju gradili krasno zgradbo umetnosti in znanosti... Zdaj pa, ko bi bil čas plačila, ko je zgradba že skoraj dograjena, pride falirana družba in vpraša: Kdo pa vas je najel? Zakaj pa ne delate za ljudstvo? Jaz

(Nadaljevanje na 4. strani)

EDVARD KOČBEK:

Tovarišija

Dnevniški zapiski od 17. maja 1942 do 1. maja 1943

24. september

Proti večeru se je napravilo na dež. Pričakovali smo Kidriča, ki je z Mihevcem odšel v brigado, da bi nadaljevali pot proti Ljubljani. On pa je poslal kurirja, češ da naj pridemo na mesto, ki nam ga bo kurir pokazal. Odpravili smo se v dežju in prišli sredi noči do kože premočeni v gozdno taborišče. Šele zdaj smo opazili, da smo se znova približali Krki. Prišli smo v sredo obširnih gozdov, ki se razprostirajo od Plešivice do Soteske v višini pet sto metrov in še čez. Imeli smo občutek, da smo tik nad Sotesko. — — —

Kidrič se je vrnil z novo patroljo. Izbral je same močne in preizkušene partizane, ki tudi poznajo pot. S seboj smo vzeli Miheveca, da se bo udeležil vojaškega posveta, ki se bo začel takoj po naši vrnitvi. Povh nam je nekaj malega skuhal, potem smo odšli preko Frate v smeri Trebnjega. Sonce se je znova pokazalo. Medtem smo se docela posušili, korak nam je bil krepak, volja dobra. Imeli smo občutek, da smo svoj mehanizem do kraja navili in da se bo stroj ustavil šele neke pred Ljubljano. Na Frati smo se pomudili samo toliko, da smo popili vroč lipov čaj. Kmalu smo prišli iz gozdov in se začeli s svojimi očmi pasti na levo in desno po pisani dolenski zemlji. Precej za nami je ostajal Róg, na levo so se vrstili griči od Žužemberka do Trebanjskega vrha, na desno smo zrl na Hmeljnik in na vrhove okrog Mokronoga, pred seboj smo v daljavi zagledali Kum in obsavske višine. — — —

Gremo mimo Globodola skozi Jordan Kal in se vzpemo na Vrh, kjer pridemo pod večer znova med vinograde. Revni vinogradi, revni hišice, revni ljudje. Na pragu ene teh hišic je stala srednjestara ženica in se zastrmela v nas: „Bog vas je dal, kaj ste res partizani? O hvala bogu! Pa so govorili, da ste vsi pobiti!“ To je povedala tako spontano in prisrčno, da nas je pretreslo. Odzdravljali smo ji in gledali za njo, ženica pa je stopila s praga malce nazaj in si zavila roke v predpasnik.

Znočilo se je že, ko smo prišli na Trebanjski vrh in se zazrli navzdol v dolino, kjer se cepi železnica na eno stran v Novo mesto, na drugo pa proti Sevnici. Prva mesečina je poglabljala in razširjala nočni prostor. Čutili smo, da smo prišli pred največjo oviro na poti do Ljubljane. Ustavili smo se blizu naše javke in čakali pred senikom na vrnitev patrolje, ki je šla na sestanek s terenci. Oni naj bi nam dali še več podatkov o položaju. Čez nekaj časa so se vrnili s poročili, da je prehod čez proggo zahodno od Trebnjega nevaren, ker se zadnje dni po vsej dolini do Temnice gibljejo belogardistične letče patrolje. Odločili smo se za prehod vzhodno od Trebinja, čeprav bo treba čez dve proggi. Iz sosednje vasi so nam prinesli orehov in kruha. Dobili smo tudi steklenico slivovke, nazadnje pa še grozdja.

Dva aktivisti iz stiškega okrožja sta odšla z nami kot vodnika. Pri Nemški vasi smo prestopili novomeško železnico in cesto. Nervozno smo hiteli po kolovozu, ki drži po ravnem polju proti Rodinam. Blizu te vasi smo dobili nov stik s terenci v nizki goščavi. Dali so nam natančnejših informacij in dobrega domačega kruha. Od tam smo se obrnili proti levi in prešli sevnisko proggo. Ustavili smo se nad vasico Dol, nekaj časa počivali na robu gozda in tiho zrl proti nočnemu vzhodu.

Kidrič nam je predlagal, da bi noč čim bolj izkoristili za hojo, jutrišnji dan pa počivali in spali na varnem mestu. Zato smo se dvignili in se začeli zložno pomikati v hri. nad dolino, ki je bila na sveže prekopana z odvajalnimi prekopmi. Lezli smo počasi v razčlenjen hrbet, ki se dviga pri Čatežu. In se vleče vse do Kuma in Save. Vedeli smo, da se približujemo meji med Ljubljansko provinco in rajhom. — — —

25. september

Medtem so nam previdne patrolje nabrale poročila o položaju v naši okolici, predvsem pa o poti proti Polici. Ta poročila govori o tem, da so zadnje dneve začeli belogardisti temeljito preiskovati ozemlje, po katerem hodimo. Jasno nam je postalo, da je naša pot postala zelo tvegana. Računati moramo

z najrazličnejšimi presenečenji. Preden smo stopili na pot, je občutek za nevarnost znova nagonsko oživel, v kosteh smo začutili nekaj tistega razpoloženja iz srede italijanske ofenzive. — — —

Poročila, ki sta jih terenca danes nabrala v okolici, niso ugodna. Belogardisti prihajajo v sleherni naselje. Zato smo se okrog poldneva zatekli prav na skrajno točko pred nemško mejo, na rob gozdnate police, ki visi nad ozko dolinico. Slabo grmičevje nas zakriva pred nemškimi stražami, ki večkrat na dan z daljnogledi pregledujejo police. Pred Lahi in njihovimi zavezniki nas varuje tesna bližina rajhofske meje. — — —

Ko je sonce zahajalo, nas je razveselila novica patrolje, ko smo jo poslali v izvide da je pot proti Polici za sedaj brez ovir. Komaj smo vzdržali v grmovju in pričakali mrak, v prvi temi pa smo se razlezli kakor nočne živali in naravnost zaljubljeno gledali v mesec, ki se je slovesno vračal na nočno nebo, starodaven in pomirjujoč. Z Lubejem sva tiho zabundala ljudsko melodijo: „Ko so fantje proti vasi šli...“

26. september

Popoldne smo bili že v bunkerju med našimi. Našli smo jih spočite in dobro razpoložene. Kardelj je pisal dolgo pismo v Ljubljano in sedel pred pisanjem zavihanih rokavov in razsvetlega duha. Vidmar je nadaljeval prevod Mizantropa. Rus pa je ležal na pogradi in diskutiral z Leskoškom o razliki med tehničnim in političnim vojakom. Bili smo resnično veseli. Ves čas do večera smo si izmenjavali potne doživljaje od tistega trenutka dalje, ko so nas Italijani iznenada napadli in razdelili na dve skupini. Ugotovili smo, da je od tistega dogodka do danes preteklo ravno mesec dni.

Nato sem začutil utrujenost, vendar nisem vzdržal na pogradi. Bunker me je začel tesniti, zadnji mesec sem preveč razvil čut za brezmejni prostor. Bunker sem občutil kot ponižujočo ožino, bil je preveliko nasprotje velikanskim razdaljam, ki smo jih požrli zadnje tedne. Poleg tega je v bunker sijalo toplo sonce in naš klical ven, pod rob gozda in v prisojne jasice v njem. Dušilo me je, v zavest mi je prihajala mešanica nenavadnih spoznanj: jesen je, moja mila jesen, blizu Ljubljane smo, nekaj kilometrov od dragega mesta, kjer živi vrsta znancev in tovarišev, vračamo se med ljudi in spomine, znova živimo v obljudeni, domači pokrajini, v njej

Slov. ljudstvo in slov. kultura

(Nadaljevanje s 3. strani)

ne potrebujem te vaše umetnosti, nisem je naročil! Delajte za ljudstvo! Ti, Župančič, skoči na železnico in beri tam kurjaču svoje sonete! Ti, Lajovic, vleci svoj klavir v rudnik in komponiraj rudarjem simfonijo! Ti, Grošelj, pojdi v predilnico in razlagaj delavkam Darwinovo teorijo! In ti, ljubi moj Cankar, pojdi čitat svoje novele ljubljanskim barabam! —

Kulturne delavce je primoral razvoj človeške družbe, da so se odtujili masi ljudstva; primoral jih je dosedanji razvoj duševne kulture, da so zidali naprej, kjer so njih predniki začeli. In ker se je današnja kapitalistična družba polastila v svoj prid vsakega dela, tako telesnega kakor duševnega, ker je ta družba okradla ljudstvu vsako kulturo, kakor mu še dandanes odreka v mnogih krajih umetnost branja in pisanja — se ni moglo zgoditi drugače, kakor da so se kulturni delavci zmerom bolj in bolj oddaljevali ljudstvu. Ljudstvu so bili odtujeni, tista družba pa, ki jim je odtujila ljudstvo, jih je zdaj tudi sama pustila na cedilu. Na cedilu jih je pustila in se jim smeje v obraz: zakaj pa ne delate za ljudstvo?

Tako žive služabniki bankrotne slovenske duševne kulture dandanes strašno življenje brezposelnega fabriškega delavca. — — —

Zdaj je vprašanje: kje je izhod iz tega bankrota, iz te brezposelnosti? Na to vprašanje nam je nehoti in nevede prav lepo in natančno odgovoril tisti principalni narodnjak, ko je zasmehovaje vprašal: Zakaj pa ne pišete za ljudstvo?

Lepo in pravično nam je odgovoril, povedal je tisto, kar smo že mi zdavnaj čutili in

odkrivamo nekaj pozabljenega, vest postaja občutljiva za vse, kar smo v velikih dogodkih prezrli važnega, živega, osebnega, na novi prelomnici razvoja smo, stojimo pred novimi vprašanji, ki nanje za sedaj vemo le medle odgovore.

Stopim k maskiranemu oknu bunkerja, ki nam obenem služi za vrata. Stojim na lestvici in gledam skozi odprtino. Kako nenavaden občutek! Glava mi gleda tik iznad zemeljske površine, ki je okrog odprtine umetno zravnana, pokrita z mahom in posajena z majhnimi in srednjimi smrečicami, nato pa razširjena v slikovito valovanje, ki pada od severa proti jugu. Bunker so vkopali v zemljo približno tam, kjer gozd prehaja v poslednje grmičevje. Kmalu pod nami je klaneec, ki pripelje iz gozda, zavije navzdol v širši kolovoz in stopi med kratkimi travniki na cesto, po kateri prideš iz Dobrunj skozi Sadinjo vas v Podlipoglav in naprej na Polico. Mi smo tik za Podlipoglavom. Na drugi strani doline se dviguje gričevje, ki vodi preko Molnika proti Škofljici in do Barja. Pred seboj vidimo na nasprotnem pobočju Sv. Pavla, na levo pa se tik nad cesto dviguje strmi Pogled, za nami je Javor, kjer smo se ustavili 23. maja na svoji poti na osvobodeno ozemlje. Tam je bilo takrat rekrutsko taborišče, zdaj tabori na njem redna četa. Blizu leži vzorno posestvo na Razorih, ki po njih teče meja rajha. Še dalje za njim je dolina Besnice, kjer je Stane meseca maja bil težke boje z nemško premočjo. Kamor pogledam, vidim bližino, zamejen prostor, sledove človekovega dela, majhne gozdove, podobne valujočim in zanemarjenim vrtom,

ŽAGA V SOTESKI

(Nadaljevanje s 3. strani)

nica, brusnica in kovačnica prazne, izropane pisarne polne kamenja in smeti, progga razdejana, nikjer nobenega vagončka: iz tega starega pogorišča naj vstane nova žaga.

Tista leta so partizani pogosto ustvarjali iz nič, a tu je bil zdaj sam in ob njem je stala žena. Zamižal je, kakor da se ga loteva dvom nad uspehom. Nato je pomežiknil v sonce in se sam pri sebi zasmel. Nehote se mu je dvignila roka in zamahnila, kakor da je napravil prvi udarec za zgraditev novega življenja.

njivice, ki med njimi čepijo snažne hišice. Po dolini pelje električna napeljava. Če prisluhnem, slišim šumenje potoka, ki pada čez jez pri spodnjem mlinu.

Po večerji smo napravili kratek sprehod v gozdu za bunkerjem. Svetlo večerno nebo se je bočilo nad ostrimi robovi temne kotline. Zemlja je izginjala v hladnem somraku, nad nami se je skoraj neresnično čisto dvigala brezdanja sinjina ožarjenega zahoda. Veter se je rahlo prebudil, zavaloval je kakor preplašena srna, ko se zaleti v temino. Čutil sem omamo temno živega in vendar žalostno nemega prostora. V svoji topli krvi sem občutil, kako se je v meni srečalo dvoje neznanskih peruti, narava in zgodovina. Še v sanjah sta se dozdej umikali druga drugi, zdaj ta trenutek sta se na vsem lepem pozdravili. Zemlja in usoda, prostor in čas, domačnost in tujstvo. Na tej zamolki nočni trati slišim, kako čez Golovec zveni razsvetljena Ljubljana, kako diha velikansko Barje, kako šumi Sava, kako se ponoči šumi opotekajo okrog Kamniških planin, kako se v tisočih slovenskih domovih začinjajo šepetajoči pogovori o življenju in smrti.

Ko delam te zapiske, sedim za mizo v tem kotu. Vsi tovariši so že na pogradih, tu pa tam spregovori kdo med njimi s šepetajočim glasom. Edino Kardelj še vedno bedi in piše pisma. Oba imava ožarjene obraze, kdaj pa kdaj se nasmehneva drug drugemu. Nekega trenutka se je Kardelj nagnil malce naprej, in z rahlo vibracijo v glasu dejal: „Boš videl, Pavle, vse v redu, samo vztrajati moramo, vztrajati!“

(Odlomek)

Ne bo se mogel zlepa odpočiti in naspati, je misil v partizanih. Zdaj se je sam sebi posmešnil, kadar se je spomnil na to. Nekatero noč je spal le po nekaj ur; ni vedel, od kod jemlje moči. Pod njegovim vodstvom so očistili minirane poti in postavili zasilen most čez Krko. Hodil je od vasi do vasi in iskal orodje, ki je bilo izginjilo z žage. Kadar je kaj našel, so mu zasijale oči. Znašal je kot mravlja, se upiral in gnal; pomagal mu je edini tovariš, ki se mu je pridružil kot strojnik.

Sosedje so se mu spočetka posmehovali. Zdel se jim je kot pritlikavec, ki se je lotil velikana. A ko so se pokazali prvi uspehi, so se zresnili. Žena je hodila okoli njih in jih pregovarjala, kako grofa ne bo več in kako morajo vsi poprijeti, ker je žaga njihova. Možje so vedeli, da je Jože zmogel in da zlepa ne popusti, kadar se v kako stvar zagrize, a tega vendar niso pričakovali. Kaj se le toliko žene? Dela zase, a dela tudi za druge. Dela zanje, ki bodo nekega dne iskali služka na žagi in uživali sadove njegovega truda. Njihovi razdejani domovi so vpili po deskah. Dala jih bo žaga, a ta bo zrasla iz njegovih žuljev... Začeli so se sramovati pred njim, ki jih ni prosil pomoči, a je čistil žago, jo popravljaj in opremil z orodjem.

Prišel je prvi sosed, drugi, tretji: „Jože, ali potrebuješ kakega delavca?“ Ta jim je odgovarjal, ne da bi se mu pri tem ustavile roke: „Le poprimi, ako te je volja! Saj ne boš delal zame. Pridnih delavcev ni nikoli dovolj.“

Četa novih delavcev se je množila, vedno pogostejši in glasnejši so bili udarci dela. Cibale so se roke mladoletnih sinov tistih, ki so umrli za svobodo. Nihče ni več dvomil v uspeh.

Žaga je dolga tri leta počivala v zloveščem molku, po treh letih je stekel prvi polnojarmenik. Poslopje se je rahlo stresalo, jekleni zobje so grizli v hlode in rezali deske. Šum in hrum dela je bil kot čudovita pesem, od katere je praznično odmevala vsa dolina.

Takrat je stari partizan Jože spet stal ob Krki kot tisto uro, ko se je vrnil iz gozda. A kako drugačni so bili zdaj njegovi občutki! Ni zmagal le v boju, zmagal je tudi v miru. Bal se je, hudo bal, da polnojarmenik ne bo stekel tako gladko in brez napake. Toda stekel je in se ni ustavil. Od radosti mu je kipelo srce. Pod nogami mu je tiho šumela Krka. Kako lepo je življenje! Na belcm mlaju je v vetru plapolala zastava z rdečo zvezdo.

Predavanje v „Ljudskem odru“ tržaškega delavskega doma 24. in 25. aprila 1907.

KOLEDAR

KOLEDAR

19. maj, sobota: Peter Celestin
 20. maj, nedelja: Bernardin Sienski
 21. maj, ponedeljek: Feliks
 22. maj, torek: Julij
 23. maj, sredo: Janez
 24. maj, četrtek: Sv. R. Telo
 25. maj, petek: Urban.

SPOMINSKI DNEVI:

19. 5. 1516 — Rojen v Kamniku pesnik in dramatik Anton Medved.
 20. 5. 1516 — Umrli znameniti pomorščak Kristof Kolumb, ki je 1492 odkril Ameriko. — 1851 — Umrli v Zagrebu ilirski pesnik Stanko Vraz, rojen 1810 v Cerovcu pri Ljutomeru.
 21. 5. 1471 — Umrli slikar Albert Dürer — 1851 — Rojen pisatelj in časnikiar Anton Koder — 1942 — Ustreljen v Ljubljani narodni heroj Tone Tomšič.
 22. 5. 1813 — Rojen nemški operni skladatelj Rihard Wagner.
 23. 5. 1937 — Umrli v Ljubljani slavist dr. Ivan Prijatelj — 1941 — Umrli skladatelj Slavko Osterc — 1944 — 600 Nemcev napravi ofenzivo na Zahodno koroški odred.
 25. 5. 1892 — Rojen v Kumrovcu v občini Klanjec v Hrvaškem Zagorju maršal Jugoslavije Josip Broz — Tito — 1944 — Minerski vod I. bataljona Zapadnokoroškega oddreda uničil vodovodne čevi električne centrale v Borovljah — 1893 — Ivan Cankar izvoljen za predsednika dijaškega literarnega kluba „Zadruga“.

PODJUNA

Rižnar Fridl, ki ga pozna posebno naša mladina tudi iz daljne okolice, se je poročil. Za svojo življenjsko družico si je izbral Doro Weitzerjevo po domače Pirovčevu v Dvoru, občina Rikarja ves. Mladi zavedni par je obhajal v krogu sorodnikov in drugih gostov ženitovanjsko slanje na nevestinem domu pri Pirovcu v Dvoru. Kakor se ob taki pomembni priložnosti spodobi in je ukoreninjena naša navada je potekalo ženitovanje ob najboljšem razpoloženju, petju, godbi in plesu. Le prekmalu je minul čas in mladi mož in žena sta se poslovila. Dora se je poslovila od hiše očetove in odšla s Fridlnom na njegov dom k Rižnarju v Podjuno, kjer bosta nastopila skupno življenjsko pot in si delila radosti a tudi bridkosti, ki jih vsakdo srečava v življenju. Oba sta mlada, pred seboj imata bodočnost in želimo njima mnogo uspehov in srečnih dni. Naše iskrene čestitke pa izražamo tudi v pričakovanju, da bosta v svoji družinski sreči ostala zvesta tudi širši slovenski narodni družini in vzgojila tudi svoj naraščaj v krepke in značajne člane naroda. V tem smislu vse najboljše!

Ksaver Meško:

NA POLJANI

33. nadaljevanje

A glej, kakšne so bile skrite sanjarije, ki so se budile v srcu Ivanovem ob tihih večerih, v naglo bežečih nočeh, celo sredi dela ob vročih dnevih? Kam so zablodile misli nenadoma, kam je hrepenelo s tako bolno sladkim koprnjenjem češče in češče srce, vse nemirno do zadnjih globočin? In glej, kaj je povasila onstran ceste, na Trati, pogostoma roke sredi dela Vilma in je zasanjarila istotako bolno sladke sanje? V cvetoči, krasni devi sta se razcveteli s Tinko v treh letih, ki sta jih preživeli, Vilma od štirinajstega do sedemnajstega, Tinka od trinajstega do šestnajstega leta, pri teti v mestu. Zdjaj sta bili spet doma, v ponos in upanje ponosnemu, a vendar že precej ponižanemu domu. Najlepše, najdragocenejše, kar je imel zdaj dom med topoli, sta bila ta bisera.

Ko je delala sama v sobi, šivala, vezala in pletla, včasih tudi v navzočnosti sestriini, so omahnile Vilmi nenadoma roke z delom. Zastrmela je skozi okno, čez dvorišče in preko ceste na Dolino. In glej, kaj ji je zasevalo tako čudovito hrepenenje krasno deviško oko, kaj ji je zadrhtel viden nemir na cvetočih

ZELEZNA KAPLA

Rojstvo novega pevskega zbora

Pred dvajsetimi leti in že prej so bili v Zelezni Kapli moški pevski zbori. Rajni mežnar in organist, Potočnikov Franci, je imel vedno najboljši mešani pevski zbor. Petintrideset let je bil mežnar tista korenina iz katere je rastle najlepša slovenska pesem in je bil zaradi tega ob priložnosti pevskega koncerta, ki je bil leta 1912 v Celovcu nagrajen s prvo nagrado. Stari so že postali njegovi nekdanji pevci, toda hranijo ga še vedno v najlepšem in častnem spominu. Rod za rodom je v pevski umetnosti vzgajal Haderlap Franc, dokler ni legel k zadnjemu počitku k Mariji Devici v Trnju. Kar pa je sejal, raste naprej.

Čeprav je zadal fašizem hude, prehude rane slovenskemu ustvarjalnemu delu v Zelezni Kapli in okolici, je vzkliko iz porušenih pevskih zborov novo življenje. Nazadnje so jih vodili mlajši pevovodje, med temi tudi Tavčmanov Franci. Pa vsaj je od zadnjega moškega zbora v Zelezni Kapli, ki ga je zazibal Wöflin Kori ostalo samo še nekaj tovarišev živih. Dvanajst jih je vzela krvava vojna. Dvanajst vnetih, veselih in pogumnih pevcov, polnih mladostnega razpoloženja, kmečkih fantov in drvarjev ni več.

Na njihovo mesto pa stopajo danes mladi in se pripravljajo, da gojijo in nadaljujejo tisto slovensko pesem za katero so padli in prelili kri Franči, Ciril, Lipi, Jozi in desetine drugih. Danes se vadi slovenske narodne, štirinajst mladih, do dvajset let starih fantov iz Obirske, Lobnika, Remšenika in Lepene, ki jih učita Joško Urban in Vlado. Zbor zelo hitro napreduje. Pred enim letom še ni bilo nobene organizirane pevske enote. Danes že nastopajo tudi v cerkvi, kjer se marsikdo ob harmoniji mladih moških glasov spominja preteklih dni.

Naši mladi kapelski pevci ljubijo svoj novorojeni pevski zbor, ga negujejo kot najdragocenejše izročilo svojih očetov, ki so v mladih letih ravno tako vneto prepevali, kakor danes njihovi sinovi. Če govoriš z mladimi pevci se rotijo in zagotavljajo, da bodo čuvali enotnost proti vsem razbijajočim pevskega zbora. Zbor bo kmalu lahko nastopil tudi v javnem prosvetnem življenju in tekmoval z ostalimi pevskega zbori po vsej veseli in lepa Koroški od Pliberka in gor preko Brnce. V poletnih mesecih nameravajo pevci izlete na naše slovenske vrhove, kakor je bil že na Križevu z našo pesmijo na šrteli vrh k Sv. Krištofu. Na tem vrhu, kjer je bilo za časa vojne zbirališče slovenskih partizanov so zapeli že tradicionalno pesem „V hribih se dela dan...“ Ni sicer lahka pesem, toda

borbeni duh je prevzel tudi mlade pevce in nič ni pretežno, kjer je vztrajnost, volja in veselje.

Mladi kapelski pevci pa si ustvarjajo tudi godbo, ki bo v veselje in zabavo starim in mladim. Želimo, da bi jih prav kmalu slišali peti in muzicirati na odru slovenske prosvete.

Ko to pišem, se spominim svojega članka v 30. številki „Slovenskega vestnika“. V članek se je vrnila napaka, kjer se je Vegl nov Peter postaral kar za celih osem let. To je že malo preobila. Vegl nov Peter je bil takrat star dvanajst let, ne pa dvajset, kakor navaja tiskovna pomota.

ŠT. JAKOB V ROŽU

Ne smemo in nočemo zamolčati novice, ki jo hočem potom našega lista posredovati tudi onim, ki bi morda še ne vedeli, da smo imeli pri nas poroko, ko sta dva vrla naša človeka sklenila zvezo za življenje. Dolgo smo že pričakovali, da se bo ženin, o katerem govorimo, le odločil in stopil v zakonski stan. In glej, zares smo ta veseli in za nevesto in ženina srečni dan doživeli. Lojze Baumgartner iz Gorinčič je vzel slovo od fantovstva in si izbral za svojo življenjsko družico Ančko Štornik iz Št. Jakoba. Veselimo se z novoporočenim parom, oba sta iz zavednih slovenskih hiš in iz naših vrst ter njiju odlikuje vrline, kakoršnih značajev si želimo več na Koroškem, kar pomeni zvestobo narodu in delo za narod. Lojze je bil od mladih dni neutrudno delaven prosvetlaš v domačem prosvetnem društvu. Neštetokrat smo ga videli na deskah našega odra kot spretnega igralca in vsem je dobro v spominu, da je vlogo Serajnika v priljubljeni igri „Miklova Zala“ igral tako odlično, kakor da je rojen Serajnik. Med vojno je našel pot v partizane in pozneje je deloval kot občinski sekretar Osvobodilne fronte.

Kot tak si je izbral vredno ženo, v osebi Ančke Štornikove, ki je prav tako zavedna in poleg tega priznana šivilja. Oba sta pridna in delavna, zato vemo, da bosta srečna ob svojem domačem ognjišču v lastni hišici.

Poroka je bila v soboto, 12. maja v Gospi Sveti, kjer je poročne obrede opravil domači gospod kaplan. Nato so doma v ožjem krogu praznovali ženitovanjsko slanje.

Lojzetu in Ančki, novoporočenemu paru, iskreno čestitamo in želimo, da zraste iz te zakonske zveze zdrav in krepak rod, ki bo kakor straža stal na braniku resnice in pravice!

ljuje trpljenje; ker ob uri, ki se rodi ob nji ljubezen, so rodi tudi trpljenje.

A na Trati so bili prazni. Oče, zlovoljen bolj in bolj, obupajoč že nad rešitvijo doma, posebno od poroke Petrove sem, udajajoč se iz obupa pijachi, je računal v pijanosti in v treznih trenutkih, da opomore morda še Trati, če bogato omoži hčeri. Dobil bi novih zvez; dvignilo bi se zaupanje v njegovo moč in bogastvo. Zato je pazil in čuval. Pazil in čul je tudi Peter. Ne iz ljubezni, iz nasprotstva do sester, ki sta mu bili s svojim življenjem vedno očitjanje, naravnost iz sovražstva do Ivana, ki ga ni maral že izza mladih dni, kakor Zeleznik ne očeta Ivanovega.

„Glej, ta zida iz nič, a zida krepko. Iz mrtvega pogorišča je pričaral krepko življenje, iz skope zemlje izsilja premoženje. Ti piješ in spodkopavaš s tem že tako se gugajoči dom; razsipavaš, kjer se kruši že vse samo in razpada v razvaline.“

Niso bili prijetni taki opomini nikdar mrujoče vesti. Odtod njegov gnev na Dolino, nanovo sezidano iz pogorišča, in na Dolinarja.

Tako sta pazila dva in sta čakala ugodne prilike, da zamorita ob žalostnem dnevu dvojce nežnih cvetk, cvetočih in dehtečih na tihem in na skrivnem.

Megla je legla zgodaj na vas tisti večer, ko je hitela Vilma naglo, da je ne pogrešijo doma, dol k potoku. Nemirna je čakala

BILČOVŠ

Kar zaporedoma se oglša pri nas bela žena in jemlje seboj v onostranstvo iz srede naših družin in matere in gospodinje. Najprej je preminula pd. Bistрова mati v Branči vesi. Njej je sledila Katarina Šofman, gospodinja pri Plavcu v Bilčovsu. Tudi Uresnjakova družin, matere in gospodinje. Najprej je mater. Na binkoštno nedeljo pa smo spet spremili ob veliki udeležbi pd. Krajgarjevo mater na Potoku k zadnjem počitku. Vsem je domači pevski zbor zapel ganljive nagrobnice v slovo. Naj neutrudne rajne mamice mirno počivajo v naši domači zemlji. Zaostalim pa naše iskreno sožalje.

Tudi smo na binkoštno nedeljo 13. 5. t. l. proslavili praznik naših mater. Vrli naši otroci (še vsi šolarji) so pod vodstvom podpredsednika Slovenske prosvetne zveze Jankota Ogrisa pripravili našim mamicom res pester in vsebine poln popoldan. Matere so se v ve-

Opozorilo volivcem

V nedeljo, 27. maja bodo druge volitve — ožje volitve — zveznega prezidenta. Objavljamo, da opozarja glavna volivna oblast, da obstoja na podlagi zakonitih določb tudi tokrat volivna dolžnost. Župani morajo pristojni upravni oblasti javiti volivne upravičence, ki bi svoje volivne dolžnosti ne izvedli.

Neupravičen izostanek od volitev lahko stane do 1000 šilingov globe ali zapor.

likem številu udeležile proslave, tako da je bila dvorana pri Miklavžu polna zadovoljnih gledalcev. — Vsi otroci so s svojim prvim nastopom pokazali, da so v njih skriti veliki talenti, katere je treba samo še malo izoblikovati in imeli bomo sposobne in mlade igralčke noči. Da so bile matere in vsi navzoči z nastopom otrok res zadovoljni je pokazala burno aplavdiranje ob posameznih nastopih. Torej tudi ta tom naj bo mladim igralcem izdana vsa pohvala. Prireditev je še oplešal naš mešani pevski zbor s podajanjem naših lepих pesmi.

REBERCA

Pretekli teden, 11. t. m., se je Ludovik Strukel, delavec v celulozni tovarni v Reberci, smrtno ponesrečil. Zaposlen je bil v kamnolomu, kjer se je v višini kakih štirih metrov odtrgalo kamenje, tresčilo na njega in ga ubilo. Kamenje mu je pretisnilo prsni koš, zadobil je več poškodb na glavi in zlom stegna in je mogoč zdravnik, ki so ga poklicali iz Zelezne Kaple ugotoviti samo smrt.

dvojce, troje hipov pod vrbami, da ji prinese Ivan knjige, ki jih je obljubil v nedeljo. Prišel je naglo za njo, točno ob določeni uri; vedel je, da se mudi ljubljenski deklici.

„Hvala, Ivan.“
 Zahvaljevala je beseda, vdanosti in toplote polna; zahvaljeval je glas, mehak in mil; zahvaljeval je pogled, ljubezniv in ljubeč; zahvaljeval je roka, ki je počivala v njegovi in se je toplo in mehko oklepala njegove.

„Ostani še, Vilma.“
 „Ne morem, Ivan. Opazijo doma. Varovati se morava, saj poznaš očeta. Lahko noč, Ivan.“

Komaj se je vrnila, komaj je odložila v naglici in vsa nemirna naglavni robec, jo je poklical oče iz sobe in je stopal pred njo v pisarno.

Ustavil se je sredi pisarne in se je obrnil k nji, shujšan, postaran in mračen.

„Jutri pospraviš svoje reči, pojutrišnjem se pelješ k teti v mesto.“

Prebledela je, zastalo ji je nemirno srce. Komaj se je premagala, da se ni zgrudila. Še težje in huje jo je zadelo v srce, ko je stopil oče tik pred njo in jo je pomeril z grozečim, skoro sovražnim pogledom in je izpregovoril mrzlo in neizprosno, kakor bi ji oznanjeval smrtno obsodbo.

„In onega berača onstran ceste si izbija iz glave. Ne dobi te nikoli!“

(Dalje)

JAMAJKA

Na jugu Kube v skupini Velikih antilskih otokov leži mali otok Jamajka.

Na ta otok, ki je zelo znan po istoimenskem rumu — je stopila noga prvega Evropejca — 1494, ko se je Kristof Kolumb izkrcal s svojo posadko med enim izmed svojih potovanj. Kolumb je otok znova obiskal 22. julija istega leta. Dočim se je bil prvič izkrcal na vzhodni obali, je tokrat stopil na kopno na zapadnem delu otoka.

Kolumbov sin Fernandez je v svojih spominih napisal tole o otoku: „Zemlja s krasnim razgledom in zelo rodovitna; ima odlična pristanišča in celotno obalo polno prebivalstva.“

Najprej so se domačini upirali Špancem, a ti so jih z orožjem, „ki je bruhalo ogenj“, kmalu ukrotili ter pričeli z njimi trgovati. Zadnji obisk je Kolumb napravil na tem otoku leta 1503 po porazu, ki ga je bil doživel v Veragni. Vendar se ni izkrcal, ker niso bili namenjeni domačinov preveč naklonjeni njemu in Špancem.

Leta 1509 se je na Jamajko izkrcala močna španska posadka s stotnikom Esquivelom na čelu in pričela graditi prvo evropsko naselbino v tem kraju. Naslednjega leta je bilo mesto Sevilla Nueva že zgrajeno in je imelo poleg številnih palač tudi gledališče, katedralo in samostan.

Leta 1554 so francoski mornarski roparji mesto porušili. Njeno mesto je prevzela Villa de la Vega, ki je bila ustanovljena komaj deset let prej in je bila na varnem pred napadi mornarskih roparjev.

Od tega leta dalje so skušali tako angleški kot francoski mornarski roparji iztrgati otok iz rok v imenu svojih vlad; to se je deloma posrečilo Angležem leta 1665. Španci so bili potolčeni tako na kopnem kot na morju. Središče otoka je sedaj postal Port Royal, kjer je nastalo tudi zbirališče roparskih ladij.

Po izgonu Špancev so si morali Angleži lastiti otok s Francozi, ki so neprenehoma spletkarili, ču bi ta postal njihov. Leta 1702 so angleški oddelki premagali pri Sveti Marii Francoze in tako postali edini gospodarji otoka, kar so še danes. Petnajst let pozneje se je pričel tudi semkaj uvoz črncev — sužnjev iz Srednje Afrike; ti so kmalu nadomestili pri vseh delih domačine, kateri so skoraj izumrli.

Leta 1838 je bilo suženjstvo odpravljeno in štiri leta pozneje so bili črnec priznani kot svobodni in enakopravni državljani angleške kolonije. Ker pa so se diskriminacije proti njim še vedno vršile, so se leta 1865 v Morant Bayu uprli in uspelo jim je, da so bili sprejeti v vlado. Ta je danes sestavljena iz guvernerja in Državnega sveta ki sestoji iz desetih članov: pet jih je izvoljenih od Predstavniške zbornice pet pa jih imenuje guverner. Predstavniška zbornica šteje dvanajdeset članov, ki so izvoljeni s splošno volilno pravico za dobo petih let. Poleg te obstaja še Senat ali Druga zbornica, ki je sestavljena iz petnajstih članov.

Prestolnica kolonije je Kingston, ki je v bližini starega mesta Port Royal, katero je bilo porušeno zaradi potresa. Mesto ima dobro pristanišče in letališče. Ima 112.000 prebivalcev, je olespano z mnogimi parki in odličnimi hoteli, kjer preživljajo ameriški milijonarji svoj wech-end.

Druga važna mesta so Spanish Town (12 tisoč prebivalcev), Port S. Antonio (5.500 prebivalcev) in Montego Bay (11.500 prebivalcev).

Uradna izpoved je anglikanska, vendar vlada popolna svoboda v tem pogledu. Protestanti tvorijo dve tretjini celotnega prebivalstva; ostala tretjina pa je katoliške veroizpovedi.

Jamajka, ki meri 11.424 kv. km, ima po zadnjih ugotovitvah okrog 1.340.000 prebivalcev. Čeprav je večina prebivalstva sestavljena iz črncev (77 odstotkov), je najbolj razvit in najbolj civiliziran otok v antilski skupini. Ostalo prebivalstvo je sestavljeno iz 260.000 mešancev, iz 18.000 Indijcev (Azijcev), ki so povečini trgovci, in sedem tisoč Kitajcev, ki imajo praveč monopol nad drogerijami in podobnimi trgovinami. Evropejec je okrog petnajst tisoč, ostalih domačinov pa osemnajst tisoč.

Otok je hribovit in zelo bogat z vodami. Od enega do drugega dela otoka vodijo široke avtomobilske ceste, skozi doline, na pobočajih gor in povesod, kjer stoji človeške naselbine. Hiše domačinov niso razkošne, a so okusno opremljene in v njih se tujec prav dobro počuti.

Velike plantaže so povečini last velikih gospodarskih ameriških družb. V preteklosti so na njih gojili mnogo banan, katerih vrednost izvoza je presegala dva milijona funtov šterlingov na leto. Danes pa se je njihov pridelek zmanjšal na tretjino. Sladkorni trs gojijo na 36.000 hektarjih; pridelek presega dva milijona stotov letno. Tretji važni pridelek je kava, katero pridelujejo na 5.000 hektarjih.

Zelo razvito je tudi sadjarstvo. Med najvažnejše sadjarske pridelke spadajo pomaranče, pompelje in kot že povedano banane. Tudi živinoreja je na Jamajki razširjena. Goveje živine je tu 225.000 glav, prašičev je 220 tisoč, oslov 50.000, mežgov 25 tisoč, košev 14.000 ovac pa 13.000 glav.

Vrednost uvoza presega vrednost izvoza. Leta 1948 so uvozili različnega blaga za 19 milijonov 700 tisoč funtov šilingov, izvozili pa komaj za 11.400.000 funtov.

Jamajka je na sredi poti ZDA in Panamskim prekopom, zato tamkaj pristajajo številne ladje, ki pripeljejo veliko število tujcev — turistov, ki pustijo na otoku obilo denarja, pospešujoč na ta način blagostanje domačinov.

Vabilo

na

REDNI LETNI OBČNI ZBOR

Hranilnice in posojilnice št. Janž v Rožu
r. z. z. neom. jamstvom

ki bo v nedeljo, dne 20. maja ob 15. uri popoldne v zadržni pisarni pri Tišlarju v št. Janžu v Rožu.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zбора
2. Poročilo načelstva
3. Poročilo nadzorstva
4. Pregled in odobritev računskega zaključka za leto 1950
5. Razdelitev čistega dobička
6. Društvenost

Opomba: V slučaju nesklepnosti je na istem mestu in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki sklepa brez ozira na število zastopnikov deležev.

Na obilno udeležbo vabi

Odbor

Vabilo

Slovensko prosvetno društvo „Svoboda“ v št. Janžu bo priredilo v četrtek, na praznik dne 24. maja 1951, ob 14. uri pri Tišlarju prireditve, na kateri bodo igrali pionirski igro:

„SNEGULČICA“

Vsi pristrčno vabljeni, posebno otroci!

Določba o odškodnini za svinje

V smislu določil o zatiranju živalskih kužnih bolezni je deželna vlada na novo določila odškodninske cene za svinje, ki so zaklane po uradni odredbi.

Za 1 kg žive teže:

Klavne svinje vseh vrst — april 1951 — 11.— šilingov.

Za drugo četrletje:

Pujski do 8 tednov 11.— šilingov,

Pujski čez 8 tednov (do 50 kg) 10.— šil.,

Svinje preko 50 kg 9.— šilingov.

Pristojbine za živinske potne liste

Za izstavitve živinskih potnih listov je deželna vlada določila naslednje nove pristojbine:

1. Za velike živali 6.— šilingov.

2. Za teleta, ovce, koze in svinje 3.— šil.

3. Za jagnjeta, kozliča in pujske 1,50 šilingov.

Za živali, ki se ženejo na sejem se zneski znižajo na polovico. Za živali, ki se ženejo na planino, na drugo posestavo ali k razstavam veljajo navedene postavke na potnem listu do 10 živali, v ostalih primerih do treh živali.

Navedene pristojbine so namenjene za stroške živinskega oglednika in za izstavo živino-oglednega lista in sicer za velike živali 4.— šil., za male živali 2,50 šil., za jagnjeta, pujske in kozliča 1.— šil. Ostanek pripade v korist občinske blagajne.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Nedelja, 20. maja

7.15 Jutranji koncert — 8.10 Kmečka oddaja — 16.00 Koncert za vse — 20.15 Valček danes in nekdanj.

Ponedeljek, 21. maja

11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opolndanski koncert — 16.00 Pevska ura — 17.00 Popoldanski koncert — 20.15 Zelje, ki jih radi izpolnimo — 20.15 Večerni koncert.

Torek, 22. maja

13.00 Opoldanski koncert — 17.10 Popoldanski koncert — 18.00 Kmečka oddaja — 21.00 Zabavna glasba.

Sreda, 23. maja

11.45 Za kmečko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 17.10 Popoldanski koncert — 20.15 Velika simfonija.

Četrtek, 24. maja

9.05 Znamenita ljubavna pisma — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Koncert po želji — 18.30 Koncertna ura — 19.30 Pevska ura.

Petek, 25. maja

11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opolndanski koncert — 17.10 Popoldanski koncert — 18.00 Kmečka oddaja.

Sobota, 26. maja

11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 15.30 Koncertna ura — 17.10 Veder poljuden popoldne — 18.00 Nekaj za zbiralce znamk.

RADIO SLOVENIJA

Radijska ljudska univerza

V ponedeljkih ob 17.40, v sredo ob 20.00 in v četrkih ob 13.00 uri.

Sobota, 19. maja

5.25 Veseli zvoki — 6.10 Lahke jutranji koncert — 13.00 Slovenska narodna in umetna glasba — 13.50 Kulturni pregled — 14.00 Veseli kvintet — 18.10 Narodne pesmi — 18.30 Oddaja za pionirje — 18.50 Pester spored skladb za mladino — 20.50 Veseli večer — 22.30 Oddaja za inozemstvo v nemščini.

Nedelja, 20. maja

8.15 Zabavna glasba — 8.30 Igra godba na pihala Komande Armije — 9.30 Pesmi in plesi narodov Jugoslavije — 11.15 Oddaja za zamejstvo — 12.00 Pojo naši zbori — 13.00 Pol ure za pionirje in cicibane — 13.30 Zeleli ste — poslušajte! — 16.00 Slohovnske narodne pesmi — 17.00 Polke, valčki in mazurke — 18.40 Svet v satiri in humorju — 22.30 Lahka glasba.

RADIO SCHMIDT

„hiša malega človeka“

Radio-aparati za vsakogar (obroki po dogovoru) - elektro material, žarnice za domačo uporabo in prodajo - Moderna reparaturna delavnica - študijo za snemanje na plošče.

Celovec, Bahnhofstrasse 22, Tel. 29-48

KINOPREDSTAVE

ŠT. JAKOB V ROŽU

v soboto, 19. in v nedeljo, 20. maja

„SOS vom Monte Blanc“

v soboto, 26. in v nedeljo, 27. maja

„Geheimnisvolle Tiefe“

VELIKOVEC

v petek, 18. do nedelje, 20. maja

„Weltausstellung Paris“

v nedeljo, 20. maja ob 11.00 in ob 14.00 uri otroška predstava z

„Drei Wünsche“ in „Kasperl reist ins

Märchenland“

v ponedeljek, 21. in v torek, 22. maja

„Hochzeitswalzer“

v sredo, 23. in v četrtek, 24. maja

„Mein Freund der nicht nein sagen kann“

v petek, 25. do nedelje, 27. maja

„Der dritte Mann“

v ponedeljek, 28. in v torek, 29. maja

„Abenteurer am Königshof“

v sredo, 30. in v četrtek, 31. maja

„Ich liebe alle Frauen“

BOROVLJE

v soboto, 19. do ponedeljka, 21. maja

„Scotts letzte Fahrt“

v sredo, 23. in v četrtek, 24. maja

„Liebesheirat“

v soboto, 26. do ponedeljka, 28. maja

„Kleines Herz in Not“

v sredo, 30. maja in v četrtek, 3. junija

„Die Flamme von New Orleans“

ZELEZNA KAPLA

v soboto, 19. in v nedeljo, 20. maja

„Das Mädchen vom Moorhof“

v ponedeljek, 21. in v torek, 22. maja

„Maria Ilona“

v sredo, 23. in v četrtek, 24. maja

„Grobstadtnacht“

v petek, 25. do nedelje, 27. maja

„Schloß Hubertus“

v torek, 29. in v sredo, 30. maja

„Vogelfrei“

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H. Klagenfurt. Dopisni naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

Velike povodnji na Dunaju in Nižjem Avstrijskem

Pretekli teden je na Dunaju in Nižjem Avstrijskem nad 30 ur neprenehoma deževalo. Posledica tega trajnega deževja je bila, da je nastala povodenj, kakoršne Dunaj še ni doživel. Obrežna cestna železnica ob Donavi je bila globoko pod vodo. Katastrofalna povodenj je bila tudi v Schwechatu-kjer je stopila reka Schwechat čez obrežje, ogrožala most in zalila velik del okraja. V Kottingsbrunnu pri Badenu je deroča reka odnesla neko žensko v trenutku, ko je nameravala prekorčiti most. Vse povodni neprenehoma delajo, posebno so se zalozili požarne brambе, da bi čimprej popravili razdejane struge, most in hiše.

Binkoštni prazniki in prometne nezdote

Ceprav ni bilo najbolj ugodno vreme o binkoštnih praznikih, je te dneve vendar nešteto ljudi izrabilo za izlete in obiske daljnih sorodnikov. Vsakdo se veseli prostih dni, ko more sproščen svojih vsakdanjih skrbi v krajih, ki jih želi videti in doživeti ali pa po daljšem času preživeti lep dan med svojci, ki jih morda že dolgo časa ni srečal. Pomnoženi potniški promet v takšnih dnevih pa zahteva pogosto žrtve, ki jih povzročajo prometne nezdote, deloma iz naključij, ki so včasih neizogibni, pogosto pa zaradi neprevidnosti vozačev in potnikov samih. Primeri se, da vodi taka prazniška vožnja na mesto na cilj hrepenjenja v smrt.

Iz Koroška javljajo o 11 prometnih nesrečah, ki so se pripetile v teh dnevih. Kakor poročajo iz raznih krajev Avstrije je binkoštni promet zahteval šest smrtnih žrtev. Brez dvojne tragične zadeva za one, ki so si hoteli ob praznikih privoščiti razvedrila in sproščenja.

Prav nepričakovan primer se je pripetil 24 letni Elizabeti Hotz, ki se je vozila v brzovlaku Dunaj-Feldkirch z namenom, da bi obiskala svoje stariše v Linzu. Vesela in v živahnem razgovoru je stala na ploščadi, naslonsena na vagoniska vrata. Nekateri potniki so jo še opozorili, da obstoja nevarnost, da se ne bi vrata na kakšnem ovinku odprla, kar bi bilo lahko usodno. Potnica tega svarila ni upoštevala in zares so se na ovinku v nekem predoru vrata nenadoma odprla in nesrečnica je tresčila v steno predora, padla pod kolesa ter je bila na mestu mrtva. Na sličan način se je ubila v bližini Frankenmarkta triletna Marija Kitzberger. V pospešenem vlaku proti Dunaju se je igrala še z nekim drugim otrokom na hodniku vlaka. Nenadoma so se odprla vagoniska vrata in otrok je strmoglavil na prog, kjer je bil na mestu mrtev.

To se pravi: na potovanju je nujna pozornost in previdnost.

Vedno več trgovskih akademikov

Celovško trgovsko akademijo obiskuje letos 128 učencev in 114 učenk. Ostali dve trgovski gospodarski šoli, prejšnje trgovske šole, obiskuje 205 učencev in 115 učenk. Na vseh treh zavodih je število učencev v primeri s prejšnjimi letniki naraslo.

Potres v Salvadorju je zahteval stotine žrtev

V državi Salvador je povzročil močan potres ogromno razdejavanje. Mesto Jucuapa je bilo o mesto ruševin in mrličev. Izpod razvalin so doslej izkopalili 300 mrličev. Okoli 900 mrtvih pa jih še leži pod razvalinami. Požarne brambе izvršujejo neutrudno svoj žalostni posel. Proti okuženju so zavarovani s posebnimi maskami. Vse ozemlje, ki je bilo prizadeto po potresu, so razkužili z učinkovitim sredstvom, da bi preprečili izbruh epidemije zaradi razkrajajočih se trupel. V prizadeto ozemlje so pripeljali 5000 šotorov, da bi žrtve potresa vsaj za silo spravili pod streho. Položaj nesrečnega prebivalstva se neviht še poslabšal.

Tržno poročilo

V četrtek, 17. maja, so na celovškem trgu prodajali: krompir kg šil. 0.70; redkev kg šil. 1.—; redkva namizna kg šil. 2.—; nova kole-raba kg šil. 8.—; por kg šil. 2.50; kislo zelje kg šil. 1.60; špinaca kg šil. 3.—; špargelj kg šil. 12.—; glavna solata kg šil. 5.— do 6.—; solata-berivka kg šil. 4.—; suhe hruške (kvoce) kg šil. 4.—; kurja krmska mešanica kg šil. 2.40; fižol kg šil. 3.50; pšeno kg šil. 7.—; koruzni jedilni zdrob kg šil. 2.80; ajdova moka kg šil. 3.50; domač črni kruh kg šil. 2.40; skuta kg šil. 7.—; surovo maslo (putr) kg šil. 28.—; cvečni med kg šil. 28.—; jajca komad šil. 0.80.